

zeruko ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 - SAN SEBASTIAN - TEL. 426666 - PREZIOA: 6 PEZETA

JULIO URKIXOREN EHUNURTEBURUA (II) EUSKALDUN BERRIA: EREDU ETA ARAU

Gizon handia zen Urkixo eta bere lanen itzala are handiagoa nabari daiteke egun ere. Inor gutxi da gure kondairaren zehar, Euskal Kulturari hainbesteko aupada eman dionik. Gaur bere ehunurteburua (jaiotzarena) ospatzean eta pentsaturik bere lanari aditzera ematea izanen dela jatorren eta omenaldirik zinezkoena, hartara noakizue.

DEUSTUKO EUSKALDUN BERRIA

1871 ko Apirilaren 3 an jaio zen, Urkixo eta Ibarrako Julio Gabriel. Gero "D. Julio" izenak Euskal Herria guztiaren zehar ezaguna izanen zena, Deustuan jaio zen. 1908 garren urteaz gero eta Carlos VII, Espainiako erregearen aginduz "Conde de Urquijo" izena zeraman. Deustuko unibersitatean jardun zuan bost urtez, eta gero Salamanca-koan, 1892 ko urtean, lege gizon bezala lizenziatu zen.

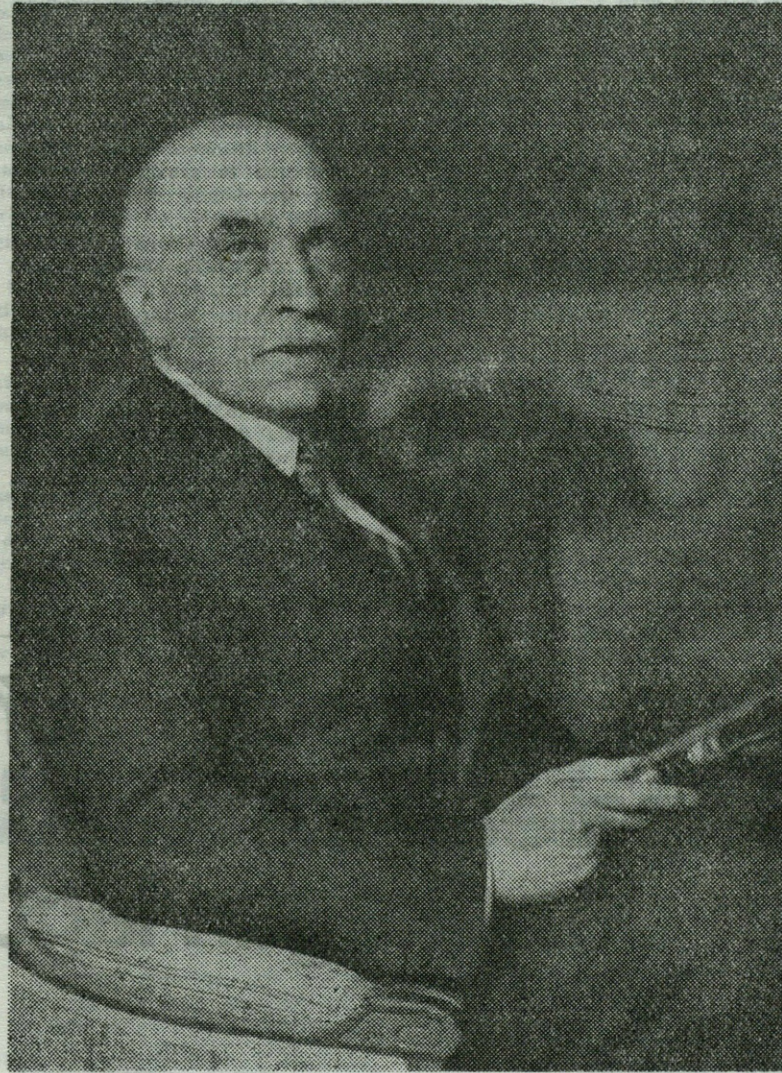
Olazabalko Vizenta andereaz ezkondu zen eta Donibane Loitzunera, mugaz harat, joan ziren bizitzera. "Urkijo Baita" izan zen urte askoz Urkijo eta bere sendiaren etxea. Zeren eta gero Lehenengo Gerrate Handia etorri zen mugaz zehar hunat-harat ibiltzeko oztopo handiak zituan, Donostiarat etorri zen bizitzera.

1903 garrenean Espainiako "koretan" diputatu izatera heldu zen, Tolosako ordezkari bezala hain zuten. Baina Urkixok ez zuen luzarotan politika jardunetan iraun. Bera karlista zen, eta gainera erregearen inguruko eta lagun. Baina ez zion politikari amor eman. Bere gutizia eta jomuga Euskal kulturaren ikasketa zen.

Bilboko institutoan bere ikasketak egiten ari zen tenorean, Biel eta Escriche hango irakasle biondandik sortu zitzaion Urkixori hizkuntza gaietarako gutizia. Delako Escriche autatua, "Volakup", hots "esperanto-aren" gisako hizkuntza unibersalaren aldekoa zen. Urkixok arreta handiz ekin zion hizkuntza honi eta liburutxo bat ere argitaratu zuan, "Konils Volapukik" izenekoa. Liburutxo hau kontu xorta bat zen.

Beraz, Urkixo linguistika gaietan gazte gaztetandik arduratuta dabilagugu. Baina hizkuntza unibersal baten amets egiten zuen. Nolatan, ba da, euskarara heldu zen? Nolatan Unibersalista hura Euskara zahararen hesian finkatu zen?

Aldi hartan, Aita Arana ezagutu zuan eta gainera R.M. Azkue bere

aitonaren kapelau zen. Hauek eragin zioten euskarara eta berauen eskutikan hasi zen euskara ikasten. Berehalaxe euskera ulertzeko eta irakurtzeko gai zen.

Deustuko euskaldun berri zen, Urkixo harek gogor ekin beharra izan zion eukarari, zeren bere inguruan ez zuan sobera Euskal gitorik arkitzen. Bere krisia ere izan zuan eta baita euskara ikasteari ere utzi zion. Baina 1905 ean Julien Vinson, euskaltzale jakitunaren liburu "Essai d'une Bibliographie de la langue basque" eskuratu zuan. Hartaz gero, Urkixo Euskal kulturaren lur gaitz eta ilun hura jorratzen hasi zen. Arretaz eta erabat hasi ere.

LIBURU ZALEA, EUSKAL HERRIAREN ZEHAR

Vinsonen "bibliografia" ezagutzean liburu zaletasuna piztu zen Urkixongan. Pixkana eta geldi-geldi urteen poderioan Euskal liburutegirik hoberenetakoa izanen zen bere liburutegi hura tajutzen hasi zen. Banan banan biltzen joan zen liburuak. Euskal Herria guztian zehar ganbara zahar eta mandio os-

pelak aztarrikatzen hasi zen. Bera aberatsa zanez gero, eskuetara erortzen zitzaion guztia erosi eta jasoz joan zen.

Politika lanak eraginda, herriz herri zijoanean ere, bazirudien, politika atxakia besterik ez zuela, zeren han eta hemen galdezka eta bilaketan zebilen liburu zaharren atzetik.

Liburu asko bilatu zuan batez ere Azpeitia inguruan. Egund batez Zarauzko Franziskotarren etxerantz jo zuan eta han arkitu zuan Joannes D'Echeberri, doktore labortanoaren, liburu autu. Liburu hau, galduta zela uste zuten mugaz harantzik saiatu zirenek. Vinsonek ezagutzen ez zuan zenbait liburu ere arkitu zuan. Adi bidez ARZADUN doktrinaren "princeps" deritzan edizioa ere berak arkitu zuan.

Bere saiaketa iraunkorren fruitu bezala, gure liburutetan zaharrena eta ballotsuenak eskuratu zituan. Atsularren "GERO" ere bereganatu zuan, liburu bakar hau eskuratzeko Manterola zenaren liburutegi osoa erosi behar izan zuan. Beste bi "GERO" ere bilatu zituan: Nafarroan bat Paben bestea.

NON ZER	
● NAZIO ARTEKO UNEA	4 garrenean
● KULTURA GAIAK	15 garrenean
● ANGIANO ETA BERE DANTZA ZAHARRAK	
Latxagak	16 garrenean
● BILLABONAKO JAIK	5-6-7 garrenetan
● ORDIZIAKO JAIK	7-8-9 garrenetan
● PASAI DONIBANEKO JAIK	11-12 garrenetan

Berlain, Arzadun, Mendiburu, D'Arranbillaga... idazle zahar eta preziatuen lanak eskuratu zituan. Baina Urkixo ez zen zuhur gaizto horietakoa. Bazekian harek bere jakinduria eta bere adimena besteri, euskaldunei, zor zuela. Eta honela, etengabeko saiaketa batean lanak argitaratzen jardun zuan.

Baina ez euskaldunok eta ez Euskarak ez genduan goi mailako aldizkari bat. Euskarari buruz osatzen ziren lanak ez zuten, argitaratzeko orduan, aldizkari egokirik. Eta gainera Urkixo berak zionez, sasi jakitun asko zebilen gure artean. Imaginazioak eragindako lan askotxo argitaratzen zen, sasoi hartan, zalantza eta nahasketa sortuz. Bestalde euskaltzale bakoitza bere alderditik zebilen, eta ez zituan bata bestearen lanak eza gutzen. Beraz, aldizkari serio bat beharra ikusi zuan Urkixok.

"REVISTA INTERNACIONAL DE ESTUDIOS VASCOS"

Egungo euskaldunok, Urkixori asko zor deraukagu. Baina geure zorrik handiena R.I.E.V.-en sortzailearekin daukagu.

1907 urtean, Urkixo, Donibane Loitzunen bizi zen, artean. Eta harreman estuak zituan delako Georges Lacombeekin. Biak ditugu euskaltzale, jakitun, azkar eta paregabeko langile. Eta nolaz ez, bi gizon haien elkargotik zerbait handirik atera behar zuan, eta "zerbait handi" hori RIEV izan zen.

Baldintza bakarra eskatzen zuten RIEV-en idatzi ahal izateko, eta zen: jakitun izatea, baina ez txantxetako edo asmaketari emana, ez, jakitun kritikoa izan behar zuan, RIEV-en idatzi nahi zuenak. Euskal kulturak akats handi bat zuan (eta du): Euskal gauzez jardutean begirada eta ikuspegi zientifiko bat ez izatea. Bere aldizkariarekin erru hau zuzendu nahiz zebilen Urkixo. Eta gehien batean lortu ere lortu zuan.

Frantzia, Alemania, Bretaina Handia, URSS eta Euskal Herriko Euskal jakintsuak RIEV-eko orriak loturik aurkitu ziren. Gizon hauek denek beren lan argiez su bizitan jarri zuten Urkixok eta Lacombe piztu zuten txinparta. Schuchardt, Meillet, Barandiaran, Vinson, Dogson, Baroja, Meyer-Lübke, Marr, ...eta beste hainbat gizon ospetsuren argiak bildu zituan Urkixok bere arreta bizkor harekin. Inoiz ez halako bultzada izan zuan Euskal Kulturak, eta egun ere aupada

haren fruitu gordin eta indartsua hasnaur daiteke gure artean zeren handik erne bait zen egungo Kulturagintzaren indarra. Urkixoren burutazio harek sor erazi ditu gure artean, egungo zenbait saiaketa. Dela linguistika, kondaira edo dela gure kritikarako prestasuna aberastuak izan dira egun, Urkixoren bultzada haren ondorio bezala.

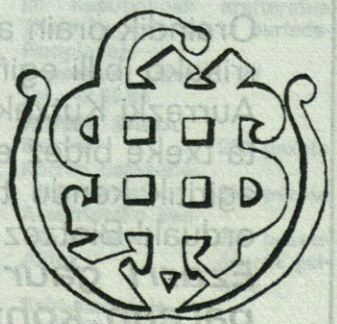
Urkixok, kritikari eta desmitogintzaile bezala, izen sonatua izan du. Behin eta berriro arduratu zen gure zenbait irudimen desegoki puskatzen. Baina desegite hartan arkitzen zuen Urkixok bere kulturagintzarako oinarria eta arnasa. Nolabait ere Urkixok RIEV-eri berezkuntza hau ezarri zion. Noski nabari direla, han, sasoi hartako kutsu eta urrats bereziak, baina funtsean zientzia soila eta tekinikaren agorra nabari daiteke Urkixoren aldizkarian. Gaur egun RIEV altxor preziatua eta miresgarria dugu euskaldunok.

—oOo—

Bere arduraren pean jaio, hazi eta hezi zen delako aldizkari aipatua, baina Urkixoren ez zen bakarrik hura zuzentzen arduratu, aitzitik bere lanak argitaratzen ere jardun zen. Aldizkari horretan bertan ehun eta berrogei lan argitaratu zituan: linguistikaz batzutan, bibliografiaz, soziologi edo kondairaz bestetan, baina jatorrak eta neurri estuaz osatuak beti.

Urkixo "munstro" bat da, euskaldun berri eta euskal kulturagintzaren berritzaile. Bere aberastasuna Euskal Herriaren zerbitzuan empletatu zuan. Bere bizitza oro Euskal Kulturari hats emanaz erre zuan. Azkoitiako zalduntxo haien odol ber-bera zeraman bere zainetan, sukar ber-bera bihotzean. Urkixo, orain dela ehunurteko gizona dugu; ehunurtekoa, egungoa eta betikoa. Euskal Herriko eredu eta euskaldunen arau. Urkixo euskaldun izatera heldu zen. Heldu eta gainera iraun. Deustuko euskaldun berria, haundi izan zen.

Luis Haranburu-Altuna

NERE BORDATXOTIK

DANETIK ZERBAIT

Berrogei urte paseak euskerarekin uztartuta.

Irakurriaz, itzegiñaz, idatziaz.

Beste edozein izkuntzetan baiño naiago euskeraz. Geien landu dugun izkuntza izaki.

Eragozpenik ez du izan guretzat euskerak, euskal senakiko seme batek itzegiña edo idatzia izan da-nean.

Gipuzkoera, bizkaiera, lapurdiera... zer ajola!

(Aitoritzen dugu Zuberoako mintzoa nekegarriago zaigula).

Gaur bertan, Baionako "Herria" irakurri, Belok-eko "Otoizlari" irakurri, edo Bizkaiko "Agur" irakurri, berdintsu guretzat.

"Zeruko Argian", ordea, artikulu bati iru ekinaldi eman dizkiogu. Ezin jabetu ondo bere esanaiaz.

Gai aldetik ba-zuen bere interesa. Uka eziñeko interesa. Beste la ez genduen alako lanik artuko.

"Tecnologiaren" aldian gaude. Ez dago lengo konturik.

Dana aldatu da, ta... oraindik aldatu bear duena!

Izkuntzarik ez da aldatu ordea.

Ondo, oso ondo gaurko pentsamoldea agertzea. Baita lengo okerrak zigortzea ere.

Oso ondo, gizarte gaiak, ekonomi gaiak, edo filosofi gaiak erabiltzea. Zenbat eta geiago obe.

Baiña (au gogoan izan), konprenditzeko moduan idatzia izan dedilla, eta ez inor aspertzeko ta gogaitzeko moduan.

Berrogeitaka urtez euskerarekin uztartuta gaudenok lan bat iru al-diz irakurtzeko premiz bagera, zer esan bear dute orain asi diranak?

Lenengo egitekoa euskeraz ikas-tea da; norbere euskalkian eus-ke-raz menderatzea.

Urrutira antzematen zaio lapur-dieraz luzitu nai luken gipuzkoar edo bizkaitar bati. Ez etxerako ta ez kanporako gelditzen da.

Astun eta pixu egiten da gipuz-koar eta bizkaitarrentzat, eta la-purditarrak ez dute aintzat artzen. Asko palta du aien moldetara errenditzeko ere.

Orain esatera goazena da pena-garria.

"Zeruko Argian" azaldutako ar-tikulu ori gaztelaz (castellano) egiña izan balitz, lenengo asialdian jabetuko giñan bere esanaiaz.

Euskeraz iru astiñaldi eman bear, eta... naikoa illun alare!

Bide ontatik goazen arte, den-bora alperrik galtzen ari gera. Eus-keranganako nazka sortzen.

Erderarentzat ez dago propagan-da aberik egiterik.

Gaurko pentsamentua zabaldu nai bada, gaurkotasuna erein nai bada, lenengo egitekoa izkuntzaren jabe izatea da.

Pentsamoldeak urtetik urtera al-da litezke, "Tecnocraciaren" ordua dalarik. Alare, millaka urte dituen izkuntza batez baliatu bear dugu euskaldunok gure pentsamentua agertzeko.

Ta, izkuntza ori itxustea, pus-katzea ta desegitea baiño obe da

pentsamentua gordean edukitzea, edo arrotz izkuntza batean ager-tzea.

Danak ezpada ere euskaldun as-kok, arrotz izkuntzan konprenditu egingo genduke pentsamentu ori. Euskeraz emana izan dalarik, ba-raurik gelditu dira amarretatik be-deratzi.

—Jakiñean gaude "Iruntxiberri" ta Aierbek izketaldi luzeak izan di-tuztela.

Itzegin asko egin zuten, baiña jokorik ez.

Bein baiño geiagotan esanak ge-ra "Iruntxiberriri" asko kostatzen zaiola jokoa egitea. Ez da burua galduta arin-arin ibiltzen dan orie-takoa.

Ia-ia konponduan ibili ziran. Pa-perik etzan egin.

Itzeginak ez dute ezer balio, tar-teko kontratu-paperik ez dala.

Gure etxean zan lengo batean "Iruntxiberri". Gogo bizia zeukan guri zerbait esateko.

Aiar txikiaren postura zer dan komeni da gure irakurleak jakitea. Gu ontarako gaude; au da gure egitekoa.

Era ontan mintzatu zitzaigun "Iruntxiberri":

"Kondizio auetan jokatu nioke Aierberi.

Aierberen lana: 900 metro kua-dro belar ebaki, ta 12, kilometro korritu.

"Iruntxiberriren" lana: 800 me-tro kuadro belar ebaki, ta 12 ki-lometro korritu.

Beste aukera bat jartzen diot:

Minutu baten bentaja emango nioke 16 kilometroko bidean, zezen-plaza batean jokatzera. Amabi ki-lometroko bidean ere emango nio-ke minutu baten bentaja, baiña onoko kondizio auetan:

Biok banaka jokatzera. Lenengo batek egin amabi kilometro, ta urrengo besteak.

Laguntzaileak izendatzea libre izan dedilla, bakarrik korrika ez ibiltzeko.

Aiek adoretu edo animatu egin-go luteke korrikalaria".

"Iruntxiberri" esatekoak esan zituenean, geure iritzia agertu ge-nion.

Korrikalariak bakarka jokatzera, grazi gutxikoa izango litzakela, ale-gia.

Dema baten antza ta tankera izango lukela korrikalari neurketak.

Idipare batek marka egin lenen-go, ta ondoren beste idipare bat asi, ura ondu edo ez ondu.

Alkarri aurea artu naiean pla-zan jotzen dituzten sarrera biziak dute mamia ta grazia korrikalari artean. Ori kendu ezker, zertan gelditzen dira?

Apalki entzun zituen guk esan-dakoak. Arrazoirik etzizun ukatu nai izandu.

Baiña, jakiña, Iruntxiberri ira-bazi egin nai izaten du beti, ta burua nekatu bearra dago jokoa egin aurretik.

Gure gaurko lantxo au aspaldi-txo idatzia da. San Ferminak zi-rala-ta, aurrez ibili bearra izan genduen, asteroko onen zuzenda-riak ala agindurik.

Onezkero, bear bada, "Iruntxibe-ri" ta Aierbe konponduak izango dira.

—Aiako baillara txiki bat da San Pedro baillara.

Izenak dion bezela, San Pedro zaindari. Orduan ango pestak.

Programa bidali ziguten, erradioz eta periodikuz zerbait aizatatzeko erregutuaz.

Bailara euskaldun uraxe inor bada-ta.

Alare, erdera utsean egindako programa.

Nun da gure euskal kontzientzia?

Legazpiarrak dira gure zorian be-roak irabazita dauzkatena. Aur-ten Santakutz pestetarako argita-ratu zuten programan, toki aundia zuen euskerak.

Eta... nolako euskera gero!

Erriko arazorik astunen eta pixu-tsenak gure izkuntzan agertu zi-ran.

Bai erderaz ere, pentsatzekoa da-nez. Gauzak beren tokian zeuden.

Ba-dugu ordua geure bideari el-tzeko. Danen gañetik dagona iz-kuntza dala sinisten ez dugu arte, oso gaizki bear dugu. "Etxekalte" batzuk izanak jarraituko dugu.

Barani

ausnartu dezagun donostiko aurrezki kutxa municipalean ipiñitako kontu-irikiak egin dezaiegun laguntza

Oraindik orain arte ez jakin nik Donosti'ko Aurrezki Kutxa Munizipala'k ere baditula kontu-irikiak! Amaika alpe-rrikako ibilli egiña nauzute. Orain berriz, etxeari dagozkionak eta beste zer-nai kontu, nik pausorik eman gabe, Aurrezki Kutxak ordaintzen dizkit. Nere kontu-irikiak zenbakia artu ta txeke bidez egiten det guzia. Gero Aurrezki kutxak nere kontu agiritik kendu ta kito. Nik artu ditudan nekeak eta galdu ditudan orduak! Biotzez dizuet:

Ezarri gaurtik Donosti'ko Aurrezki Kutxa Munici-pal'ean kontu-irikia ez zaizute damutuko ta.

**DONOSTI'KO
AURREZKI KUTXA
MUNIZIPALA'K**

GURE LANTEGIAK

Egonean ez dago aritzerik. Aurrera jo edo atzeratuta geratu. Azi ala il. Ekonomiaren gauzetan behinik-behin ez da beste aukerarik ikusten.

Aurretiko ortan dugu Merkatu Batua. Sarrera betea noizko-nako? Goizago nahiz bearnnduago, denak ortara bultzatzen gaitu, ortan dago gure joera, beharra, xedea.

Lasai bizitzeko? Ez noski. Aberasteko? Ikusiko da. Larri ibiltzeko? Baliteke.

Zer aurkituko duten gure lantegiek ba dakigu: lehiaketa aundiak, nor-gehiagoka estuak, konpetentzi gogorra, zalantzarik gabe. Ahaleginak egiteko garaia, burruka odolgabeak datozkigu alde ortatik. Gure olak, industriak, sal-erostegiak saiatu beharrean egongo dira, iraungo badute. Barru eta kanpo berritu sendo bat artzeko, aldaketak egiteko, azterketak pagatzeko moduan jarri beharko dute. Eta aurrerabidean ohiatzeko, geroztan jantziago, gertuago, egokiago izateko beste naziotako lantegintzaren alboan.

Eder zaigula, mingarri zaigula Ego Euskal Errian ezinbestekoa dugu industria bizkorra, aurreratua, ugaria aintzesteko bizi-lagun pilla bizi dedin. Lantegintza onek onitua onei-eta dakazkien kalteengatik negar egiten dute askok. Ipar Euskal Errian oinazetan daude lantegi-erakundeak guztiak urrutira bidaltzen dituelako. Merkatu Batua dela bide alderdi bien artean alako ekilibrio bat, berdintasun bat sumatu eta sortu, bururatu ta burutuko luteken buru argiak, pentsalari jatorrak behar ditu gure Erri osoak.

Lantegintza txikian eta erdikoan Gipuzkoa oso nabarmena izan da, azkenaldira beste itxura artu badu ere. Lantegi aundi xamarra ugaldur dira ba eta lehengo txiki asko azi egin eta erdiko bihurtu dira. Alabaina lantegi txiki ugari oraindik ere. Beste arazoetan bezala, ortan ere oztopo gaitzak asmatzen ditugu batuketak egiteko. Lehenago il elkartu baiño. Zoritzarrez ori gertatuko zaie bat baiño gehiagori, iltzea, elkartzeko kementa ez izateagatik. Ikusi beretik ez dago Merkatu Batuko Estaduetan gertatzen dena. Milla erakunde bilketak, elkartzeak, bate-ratzeak egiten ari direla. Berandutxo aurretik baliu gaitzen beste oien esperientziak, onela damurik ez bait dugu geroako izango.

Amerikar Estatu Batuetako erakutsiei ongi etorri beroa egin izan diegu ekonomiari buruzko gauzetan, eta ori ederki dago Beto aurrerapenak ordu olean. Sar ditzagun berrikuntzak. Ikas dezagun. Gaiago gaitzen produzio moduei, eratura kontuei, sal-eroste arloei dagozkien zientzietan, Amerikarren beste alde garbiak ahaztu gabe alegia.

Gizartearen onaren aldetik, esaterako. Sozial zerikusien eta ondorioen aldetik. Ekonomia zintzoari kalte egiteko giza giroaren-tzat oso mesedegarri lirakeen neurriak ar eta ezar litezke agian, zuzentasunari bertagotik begiratuz, langilleak Jainkoaren seme-alabak bezala tratatuz.

Eta gaitzera kulturaren aldeko lanak egin, edo eragin, edo lagundu. Billaketak egiten dituzten bazkunei behar duten dirua eman. Erria gorabidean jartzeko diren elkargoak kontuan ar. Eta Euskal Errian jaio eta bizi geranez, euskerari eusteko sortu diran elkartasunei eskua luzatuz, diru laguntza emanez.

Baserrira izan da luzaroan euskeraren gaztelua. Izan dedilla aurrerakoan ere.

Lantegintza izan daiteke gaur euskeraren dinamismo indartsua.

INTEGRISMOAZ

«Euskaltzaleasuna ez ahal da, gero, integrismo bihurtu?» galde-tzen zidan, lehengo egun batetan emakume prestu batek.

Bat-batetan eman nioen erantzuna ez dakit zeharo egokia izan zententz. Holako arazo larri batek patxada eta astia eskatzen du, ahal den alde eta saihesten gehienetarik, arloari atxekitu eta eztabaidatzeko. Egokiera hori ez genduen, orduan, izan, eta gaiak dadukan garrantzia-gatik, heldu diot, nereko zenbait iritzi ahal den argitasunez, ez guk nahi gendukeenez, hemen agertzeko.

Irakurtzailleak asmatuko ahal du, noski, gure hitz asko, dadukan baiño esan nahi zabalagoan eta sako-nagoan, hartzen eta aditzen.

Gaur ez da iñor «euskaltzalea-sun integrista» bat ba dela ukatzen duenik. Baiña euskaltzaleasun inte-grista elkartua dago, eta eraberean kontraktatua ere bai, «euskaltzalea-sun aurrelariari».

Kontzientzia makur hori, «euskaltzaleasuna ez ahal da atzerakoi-keria billakatu», galdetzen edo jaur-tikitzen duen sendimendu larri ho-ri, ez dela dirudi gertakizun eta fenomeno zaharra. Esango nuke, 1960-ko udaberriko honuntz gor-putzten heldu den gertakizun sozio-lojiko dela, nahiz azken lau ezpa bost urtetan eman beren frutuak, duela hamarren bat urte erein eta aldatu ziren hazi eta landareek.

Sozial-inperialismoak erdietsi du zalantzarik gabe ezarri zuen xedea: euskal kultura barrutian nabarmen zeuden kontradizioak bizienak jo-

rratu eta sakabanaketa, nahaspilla kinka eta gogogaltzea sortu euskal kultura barrutiko lankideen artean.

Baiña iñor baldin bada munduan euskal kulturaren kontradizioak ga-raitu ez ditzakeena eta euskal kul-turaren gidaritza bere eskuetan har ez dezakeena, «iñor» hori sozial in-perialismoa da. Eta krisisa erdietsi du, maiña horregatixe, hain zuzen, euskaltzaleasuna xahutu ere egin du. Zergatik? Bi partetan, bi alde-tan, bereizi arazi duelako euskaltzaleasuna: integrismoan edo tra-diziozkoan, alde batetik, eta aurre-larian edo kultura eta gizarte osoa batzen eta elkartzen dituen olde berrian, beste aldetik.

Euskaltzaleasun aurrelaria nun dago, bada? Langilleengan eta lan-gilleriaren alde dagoen gogoetala-riagan. Integrismo jokaerak, aldiz, duela berrogei urteko gizarte tradi-ziozkoari atxekiturik dauden euskaltzale zintzoetan nabarmendu dira. Ez haiengan, ez hauengan ez dago Kontzientzia makurrik, ez gogo-gal-durik. Baiña bereiztasun sakona ba dago bi motariko euskaltzale hauen artean.

Euskal-integrismoaren gaur egu-neko naturaleza ez dago konpreni-tzerik, haren aurrez aurre eta kon-tra, beste integrismo deseuskaldun bat parekatzen ez bada. Integrismo deseuskaldun hau, gure kulturaren bi hauzitan, larru gorri agertu da, hots, hizkuntzaren eta erlijioaren, gaurrengungo, liskarretan. Nork uka dezake, bai hizkuntzan eta bai er-ljioan hauzi etahautsi sakonak di-tuela euskal kulturak? Sozial inpe-rialismoak, ordea, dogmakeriaren eta desdemokraziaren kotsuz kotsa-tu nahi izan ditu arazo bi larri ho-riek. Etzeukan, ez, horretarako bi-de egokiagorik, elkarrizketarako zu-biak hautsi, eta, ideologia dokma-tiko eta jokaera ezdemokrata ba-ten bitartez, euskal kulturako kon-tradizio horiek antagonista bihur-tzen saiatzea baiño.

Hemen datza gure «integrismo» direlakoan errua, hots, sozial inpe-rialismoari, harek aukeratu duen plazan eta borrokan oldartzean.

Putzu horretan ez dira erori, ez, langille euskaltzaleak eta langille-riaren adeko gogoetalariek. Garbi ikusi bait dute hauek, arerio ho-ri, euskaldungoaren sail eta arlo orotan, egin behar zaiola borroka. Izan ere, inperialismo horren ga-taska maltzurra hontara bait dago zuzendua, hots, euskaldungoaren eta euskal kulturaren desegitara, sun-tsitzera.

si alkarrentzat. Ez alkar-joka bat, ez burruka bat, ez gaiztozko os-tiko bat... Itz batean, nahi dutena egin dute eta behar etzenik ez dute egin. Orta or askatasunaren ederra eta bete: nahi dana egi-naz behar dana egin.

Errita bat eman beharrik ez du-gu izan gure. Lo arrazteko bai, ja-kiña. Nolabait ango umoreari ura bota behar zitzaion itzaliko bazan eta lo egingo bagenduen. Bestela zeñek burutu, ez goserik, ez ega-rririk, ez tripako miñik etzeukaten berrogei nexka-mutillekin?

Buka dezadan biotzean gañezka daukadan zerbaitekin: Gure erria-ren etorkizuna ederra izango dala orrelako nexka-mutillak aundi egi-ten diranean.

Joxe Mari Aranalde

Begira, beraz, zergatik den aurre-laria, langille eta gogoetalarien enborrean finkaturik dagoen eus-kaltzaleasuna.

Lehenik, arerioaren sakabanaketa-rako taktikari, euskaltzaleen elkar-tasuna oldartzen diolako.

Arerioak, gure ahalmen eta gri-ñak bigarren ezpa hirugarren mai-llako hauzietara eta borrokatara bultza nahi ditu. Euskaltzaleasun aurrelariak, aldiz, gure kemen eta arrazoimenak honat gidatu nahi di-tu: ez gure arteko eta lagunarteko diferentzietara, baizik euskal kultu-ra, bere osotasunean indartu deza-keten elkarrekiko ekingiza emanko-rretara.

Ez herriko barneko diferentziak eta kontradizioak etsaiak bagina be-zala kontraktatzen, baizik herriko di-ferentziak, borroka eta kontradi-zioak, horrela, hots, herriko diran legea eta arauz astindu, kritikatu eta garaitzen.

Beraz, «atzerakoitasunaren kon-tzientzia» makurrik auskitzen zai-tuen andre jator hori! Esan nizu-nez, berriro esan, euskaltzaleasun-aren aurrera-koitasunak ukatzen du eta garaitzen, beldurtzen zaituen euskal integrismo hori. Langille euskaldunen enborrean erroto be-har dugu, zuk eta nik, gure herri-tasunaren nahi, gogo, bizitza. Ge-hiago esango dizut, ez dago beste biderik gure integrismoa garaitze-ko, «integrismo deseuskalduna» bo-rrokatzea baizik. Borroka hau, or-dea, ez da sozial inperialismoak muntatu nahi duen plazan emango, ez herrikideen artekoa izango. Ekin-tza eta lehiaketa hori, euskal kul-turaren alor zabalean eta osoan mu-gituko da, eta oinarrri hauek izan-gu ditu beti: euskaltzaleen elkart-a-suna, euskal kulturaren mugimen-dua herriko, gizarteko eta demo-kratiko billakatzen hel dadin, lan-kidegoaren bidetan.

GURUTZ ANSOLA

ARCIA

Zuzendakaria:

MIREN JONE AZURZA
ARISTEGIETA

Nafarroa-Kantauri eta Aragoi-ko Kaputxinoak argitaratua (Kale Nagusia, 50-1.ª. Burlada-Pamplona).
Donostia: Okendo, 22
Tel. 42.66.66

ARPIDE SARRA:

Barruan	250 pezeta
Korreo batasun-tako errietan	300 pezeta
Atzerietako bes-te errietan	320 pezeta
Aidez	Aurrez gal-dotu

Salmetan (ale bakoltza) 6 pezeta

GURE IKASLEEN JATORTASUNA

Urbasañ izanaz gera berrogei la-gun. Bi lo egin ditugu an eta bi gauren arteko eguna. Iru, irakas-leak gñan, eta gaitzera ikas-leak ziran, irugarren eta laugarren batxillerrekoak. Eta denok, San To-mas Lizeoan gabiltzanak. Guk ez dezakegu esan arako kantu arek bezela «Aizkorri joanda damutu-ta etorri». Guk ez daukagu Urbasan izandako damurik. Ez arranopola! Gozo ibilliak gera.

Baiña ez pentsa gure gozotasuna an izan ditugun erosotasuneri zor zaienik. Otordua, etxetik eraman genduen puska legorarekin egin dugu. Gosaltzeko erosi genduen ba-karrik esnea, zerbait beroa artzea-rrin; eta bigarren gauean, zopa egñarazi genion bentako etxekoan-dreari. Au ere, zerbait beroa ar-tzeagatik, erdi-busti ere egin baigñan mendian. Etzion jendeak esker aundirik eman gure zopari. «Eman ez dakite zoparik egiten» esan zi-dan batek. Eta egia esan, beroa izatea beste alderdirik etzuen zo-pa arek. Ederitan berriz, urardoa erabili genduen. Obeki esateko, erabili zuten. Irakasleok ardoa urik gabe edaten baigenduen. Eta lo egin? Solairu gogorrean, gure lo-zorroetan sartuta. Loti samarrak ba-gera ere gau oietan errez esna-tzen gñan. Gure saletsak maiz zu-ten jira beharra eta ez genduen lo batean ordu askorik egin; baiña ohe gogorrak ez du gaitzik gorpu-tzarentzat.

Beraz, edozeiñek ikusi dezake gu-re Urbasako gozoa etzala zor an-go erosotasunari. Ogeina peze-taren gastua egin genduen guzira eta an ere diru orrekin ez dago gauza aundirik eskuratzetik. Jakiña, ohea oso merke egin ziguten. Egia esan, etzan lujokoa ere, Zergatik, beraz gertatu zaigun ain atsegiña gure Urbasako egonaldia? Gure ikasleen jatortasunarengatik. Bai,

arranok ezpallu, jator ibilliak dira gure nexka-mutillak.

Urbasañ iritxi ta gero asi nin-tzen gure gazteen jatortasunez ja-betzen. Bidean pasa genitun ain-bat eta alnbat erri: Lasarte, An-doin, Billabona, Tolosa, Billafan-ca, Beasain... Behin bakarrik ere ez nituen sumatu erri oietako kale-tan zebiltzen nexka-mutilleri agur egiten, ez-eta muxurik eskeintzen, ez beste keñurik egiten. Eta nere baitan pentsatzen nuen, nola dite-ke ordea gure nexka-mutillak auek kale aietatik pasatzea, an zebiltzen beren kideko gazteeri orru batzuek egin gabe, zorakeri batzuek esan gabe, ala-olako lorerik bota gabe? Uskeria badirudi ere gauza onek, ez da beintzat egunero gertatzen dena. Nork ez ditu ikusi eskur-sioan dijoazen gaxteak, errietatik lgarotzean, ango jendeari agurka eta dehadarrez, muxuak eskeintzen eskuz eta loreak botatzen? Nik beintzat beti ala sumatu izan ditut, gure auekin Urbasañ joan naizen arte. Amaika aldiz autobusaren leioetatik sartuarazi ditugu barne-ra, zorakeri eta... gehiegi esaten ari zirelako kanpoko jendeari pa-saizoa.

Gure auekin ez genduen orre-lako lanik izan. Auek patxara ede-rrean joan ziren tertulian eta kan-tuan, kanpoan iñor zebillanik ohar-tu ere gabe. Geroztik pentsatzen ari naiz, zergatik ote ziteken ori. Alkarrekin bizi direlako ikasleak Li-zeoan? An ez baitira bereizten ikas-leak, nexkak alde batera eta mu-tillak bestera. An denek batera egi-ten dute ikasi, jan, jolas... Batera artzen dute ematen zaien eziera. Orregatik ote zen gure nexke erri oietako mutelleri ez kasorik egitea eta gure mutillak nexkeri? Ez da-kit. Nik gertatua esaten dut eta gertaerak eman didan zer-pentsa adierazten. Nolanahi ere —bidez

BENGALA JEIKI HADI! Yugoslavia Austria - Hungria - ren bidetik?

Une honetan, bengalatarrok, nehor ez da zuetaz oroitzen. Zuen ego-
eratik libratzearen ekin zenioten lanari gogor, halabeharrez, borrokari
ere bai. Baina, beste zenbait herrialdetan gertatua berriroz, txikia eta
argala izan da arrazoiaren indarra.

Pakistan omen, zuen ama, eta kapitalismoa zuen aita. Biok, elkar-
turik, haur dohakabea sorerazi digute. Zuek bengalatarrok ez duzue
horrelako familiarik nahi, izan ere zuen suertea ez da sasikumearena
baino hobea izan...

Lurraldez ez zera handi, 142.000 milla kilometro baino ez dituzu.
Jendetzaz eta txirotasunez ondo horniturik zaude. Sarritan geure bu-
ruari egin ohi diogun galdera hauze duzue: "Nork egin du gaur egu-
neko mapa politikoa?". Estadu baten barruan nazio anitz aurkitu ohi
da askotan. Bestetan, berriz, herriak estadutan zatituak... Eta zuen
kontua argi eta garbi dagoela aitortu behar dugu. Izan ere, ia bi milla
kilometroren tarte dago mendebaldeko zuen "anaien" eta Bengala-
ren artean. Tartean, berriz, India estadia, hau ere zuen etsaia...

Jakin dudanez hizkuntzak ere erabat bereizten zaitue, bengali bait
da zuena; bestea, mendebalekoa, ofizialki ezarri nahi dizuen urdu min-
tzaira. Esan dugunez, India tartean delarik, zuen arteko harremanak
oso eskasak eta eragozpenez beterikoak dituzue. Ez duzue itsasoz ibili
beste erremediorik...

Zuen agintearen jabe ez zeratenez geroz, ekonomia ere delako "gu-
rasoek" nahi duten eran banatzen da. Bengalatarrok, nekazaritzari bete-
betean lotuak, ez duzue industrializatzaren aurrerapenik ezagutzen.
Pakistanen industria apurra beste aldean dago, zuek ez zerate horre-
tarako gai nunez...

Behi esnetsu zerate dirudienek. Nekazaritza arloan, mendebalean
arropa ereiten dute eta zuen lurraldean, berriz, iutea. Atzeritik ingu-
ratzen duten dibisa dirutzaren erdia, gutxienez, zuen izerdiz lortutakoa
da. Zoritzarrez, aberari ematen zaion pentsurik ere ez da zuengana
iristen... Jakin ere badakigu, iuteak askoz irabazbide handiagoak eman-
go litzukeela bertan dagokion industria martxan jarri geroz. Agintzen
daukazutenek besterik pentsatzen dute nunez...

Errenak pauso motela eta baldarra ematen du. Zuek ez duzue ez
zangorik ez makulurik, guztia kendu zaizue. Hazikera ritmoari begi-
ratzen badiogu ekonomiaren baitan mendebalekoek % 6,9 aurreratzen
badira, zuek ez zerate % eko hirura iristen. Horregatik, zuen arteko
tarte egunetik egunera handitzen dijakizue.

Une honetan, ito zorian dagoenaren galdera: "Zer egin".

Herria salbatzeari ekin. Horretarako zuen egoeraren kontzientzia ge-
hiago zabaldu da. Mugimendua ere martxan jarri duzue, egunetik egu-
nera indar hartzen zijoan... Gobernuak ez dizue ezertxo ere barkatu.
Borrokari ekin diotzen bezain laster egurrak gogor astindu zaitue,
zigorkadaren garratza sufritu duzue. Han eta hemen, egunkariak orriak
betetzearen, bederik, Bengalataz mintzo ziren... Orain ez da gertatuaz
nehor oroitzen...

Estadu kapitalistek ez dute lo handirik galdu zuen arazoa dela ta.
Zertarako zuetaz arduratu hain pobre bazerate eta irabazbiderik ez
badago?

Sozialistek ere ez dizue asko lagundu. Txinak ez du bere maila
eta itzala galdu nahi. Bakoitzak bereari bakarrik begiratzen dio. Muga
"errespetagarri" horien barruan bakoitzak gogoak ematen diona egiteko
eskubide osoa dauka nunez...

Bengala, txiro eta apal... etsaien aurka borrokatzeko gaiso eta argal...

Eta aurrerantzean? Gerora oso bakarrik aurkituko zerate. Zuen ba-
ratzarik bestek ez dizue jorratuko... belar gaitzotaren hazia erein baizik...

Gure aldetik zer? Itsuak itsuari eskain lezaiokeen laguntza ezin
izan... Baina, arren Bengala jeiki hadi...

Mikel Ugalde

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira
ganadu on, indartsuak,
Eta nora jo jakin bear du
baserritar burutsuak,
Berebiziko aragi pilak;
gañera esne putzuak,
Olek guziak berekin ditu
Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERRENTERI

Gipuzkoako Aurrezki Kutxa Probintzialak, 75 urte be-
tetzear, orain arte bezela, gure Probintziaren alde
lan egiten jarraituko duala adierazten die Gipuzkoar
guztiei.

"Tout se passe comme si l'heure
de vérité allait sonner bientôt pour
la Yougoslavie". Honelaxe hasi du
bere azken artikulua komunista
erresumen ezagutzaile bikaina den
F. Fejto jaunak: denak adierazten
duenez, egiaren garaia heldu zaio
Yugoslavia-ri. («Le Monde Diplo-
matique», 1971-ko Ekaineko alean).

Yugoslavia-ren politikabidea gu-
retzako ezin interesgarriago izanik,
on izango da hemen Fejto-ren ar-
tikuluaren laburtzapen bat ematea.

Z. ARGIA-ko orri hauetantxe ai-
patu genuen, orain dela hilabete
batzuk, Kossovo-ren egoera. Kosso-
vo «eskualde autonomoa» da legez.
Eta jendez «Iparraldeko Albania»
da, Yugoslabiako Federazioan bizi
diren albaniarren probintzia hain
zuzen. Orduan azaldu genuenez, al-
baniar abertzaleak eta He-
goaldeko herrikideekin elkartu na-
hiak gertakari gogorrak ekarri di-
tuzte Kossovo-ra.

Fejto-k azaltzen duenez, ordea,
ez dago Yugoslabiaren albaniar hori-
en arazoa bakarrik. Ez. Yugosla-
bia barneko nazio-tirabirak nunez
doaz gora; eta ekonomi-gorabehe-
rak erantsi zaizkie etniazko liferen-
tziei, problemak gero eta zailago
eginez. Autojestioaren gehiegieria
batzuek, esate baterako, aberastu
egin ditu Slovenia eta Kroazia; eta
beste errepublikak atzeratu. Kos-
sovo-n diru-etekina bikoitu den ar-
tean (azkeneko hamar urteotan),
Kroazian eta beste batzutan hiru-
koitu egin da gutxienez.

Nazio desberdin batzuek osatu-
tako erresuma bat da Yugoslavia:
sei errepublika eta bi eskualde au-
tonomo gaur arte. Belgrado, beraz,
hiri-buru federala da, denena alegia.
Baina, dagoen lakuan dagoelako,
serbiatarren hiri nagusia ere ba da.
Yugoslavia-ko hiriburuak, horretara,
serbiatar kolorea eman dio Fede-
razioko burokraziari; eta hau gaizki
ikusitu dute serbiatarrek ez beste gu-
ziek.

Nazioen aniztasun hori, eta auto-
jestioaren helburuak kontutan eta
gidari hartuz, Tito-k autojestioa era-
bi-arazi du naziotasunaren mailan
ere; eta sei Errepublikak beren bu-
ruz gobernatzen dira. Teorian eta
legean letran bederen.

Pratikan, ordea, esan dugunez,
serbiatarrek nagusitu dira Fede-
razioren aparatoan: funtzionarioen
%eko 73,6 serbiatarrek dira, nahiz
jendez Yugoslavia-ko %42 beste-
rik ez izan. Eta komunismo klasi-
koaren «zentralismo demokratiko»
delakoa zerbitzatu nahiz, «erdirake-
ria» horrek serbiatarrek jarri ditu
nagusi, eta gainerakoak bigarren
mailako herri.

Arriskua ikusi du Tito-k; eta
1966-an autojestioa egiazkotu eta
herri guzien berdintasuna mamitu
nahirik, erdirakeria edo zentralis-
moa haustea erabaki zuen. Aurre-
ra joateko, bestalde, ez zuen beste
erremediorik izan. «Zentralismo»
horren bultzatzailea zen Rankovitch-
ekin eten zuen; Slovenia-k, Kroa-
zia-k eta Mazedonia-k argi eta garbi
adierazi bait zioten orduan Tito-ri
Yugoslavia ez zela berentzako hitz
juridiko bat baizik, eta ez Aberri
bat. Eta hiru Errepublikak horiek,
Kardelj sloveniarraren ahoz, Yugos-
lavia-tik BEREZIKO zirela esan zi-
oten gordinki.

Yugoslavia ez da inoiz NAZIO
bat izan, nazio askotako ERRESU-
MA bat baizik. Titok gogoan hartu
izan du; eta Suiza-ren parekotzat
jo izan da Yugoslavia etnia-ara-
zoetan.

Zer gertatu da, beraz, Yugosla-
bia-ko batasuna federala bera ere
kinka gaitzotan ager dedin; eta bri-
taindar kondairagile batek gaurko
Yugoslavia eta 1918-ko Austria-Hun-
gria aldera ditzan? Erantzuna gauza
nabarmena da: nazio-nahia Yugos-
lavia-ko nazioak gero eta biziago
ea sakonago dutelako; eta Belgra-
do-ren jauntxokeria (ez dezagun ai-
pa inperialismo mendrenik ere!) ge-
ro eta nekezago jasaten dutelako.
Berdintasun OSOA nahi dute Yu-
goslavia barneko nazio guziek mai-
la guzi-guzietan; eta, ez lortzeko-
an, Yugoslabiatik ATERA egin nahi
dute.

Aspaldidanik esaten da Belgikan:
«En Belgique il n'y a pas de Bel-
ges; il y a des Flamands et des
Wallons». Eta gauza bera esan li-
teke gaurko Yugoslabiak: «Yugos-
lavian ez dago yugoslaviatarrik: ser-
biatarrak, kroaziarrak, montenegro-
tarrek, eta abar, daude soilki».

biatarrak, kroaziarrak, montenegro-
tarrek, eta abar, daude soilki».

Lehenago bezala ere kroaziarrak
dira gogorrenak serbiatar inperia-
lismoaren kontrako burruka horre-
tan. Kroaziarrak katoliko dira, eta
serbiatarrek ortodoso. Hizkuntza
anaia bixkiak dira bi herriak; baina
idazkeraz ez: serbiatarrek alfabeto
zirilikoaz idazten dute, kroaziarrak
latinoaz.

1954-an tratu bat egin zuten bi
herrietako idazleek; eta, alfabetoaz
ganditu, hizkuntza «bakar bat» hau-
tatu zuten. Hots 1967-an kroaziarrak
komunistek hautsi egin zuten el-
karpide hura eta, erabili dena ser-
biera hutsa zela salatuz, kroazieraz
hasi dira idazten.

Beste ezagugarri bat. Bakarrik fe-
deralista, oso epela zen bere es-
kabideetan eta kroaziarrak aberzale-
tasunaren defentsan, eta gauditua
eta baztertua izan da. Miko Tripa-
lo-k, aldiz, kroaziarrak abertzale pu-
rrukatu, gogor jokatu du Belgradon
Kroazia-ren eskubideen alde, eta
Kroazia-ko Komunista Alderdiaren
laguntza osoa lortu du. Are gehia-
go: gora doa.

Azken etsenplu bat. Zagreb-ko
Kroaziarrak Ikasleen Biltzar Nagusia,
gaur arte «gauchiste»-k eta ezker-
koiek kontrolatua, «separatista» de-
lakoan eskuetara pasa da joan den
Maiatzaren 12-an; eta botoen %
100-ekin hau onartu du: «Souverai-
neté d'Etat complète pour la Croa-
tie»; alegia, Erresuma-askatasun
osoa Kroazia-rentzako.

Horiek ikusita, batzuek «ustaxi»
Hitler-zaleen oroitzen itusua hai-
zaten dute, nola ez! (Bretaña-n
edo Flandes-en bezala), kroaziarrak
mogimendua «integrista», «nazi»,
«vaticanista», eta abar, sorkarizat

har eraztekoan. Baina alferrik ari
dira horretan. Ezen gaurko kroaziarrak
komunista abertzaleek URSS-en la-
guntza ez bait dute teoriar baz-
tertzen Belgrado-ren inperialismo-
tik askatzeko!

Hitz batez: Yugoslavia-ko na-
zioek, 1971-an inoiz baino zinkiago,
Aberri-askatasuna nahi dute; eta
Yugoslavia «batuan» eta «hilezko-
rean» ez dute batere sinisten.

Marx-en ustez, «berez desegingo
da Erresuma» sozialismorako bi-
dean. Eta Yugoslabian gertatzen ari
dena horretara «normal»-tzat jo
daiteke: Partidua eta Erresuma de-
segiten ari bait dira. Hain zuzen,
horixe da teoriaren arabera, eta
ez stalinismoa eta burokrazia be-
rria. Baina Yugoslabiaren gertatzen
ari dena ez da gertatzen Marx-ek
iragarri zuen bidetik, ABERTZALE-
TASUNEN PIZKUNDETIK BAIKIZ.

Oso inportantea da, beraz, eta
alde askotatik, egun hauetan Parla-
mentoak hartu behar duen eraba-
kia. Belgrado-ko Gobernu Federala
ezin daieke harago joan Yugosla-
bia-ren izatea bera ukatu gabe.
Hauze da, berraz, gisa, Brioni-ko
bilkuretan presatu den definizioa:
«Beren buruz eta aldeez bildutako
nazio-elkarte bat da Yugoslavia...
Federazioko Erresuma bakoitzak bi
oinarri hartzen ditu: herriaren be-
regaintasuna, eta langile-klasearen
eta langile guzuen autojestioa».
Laister jakingo dugu onartua izan
denetz.

Ez ditu sozialimoak, beraz, Yu-
goslavia-ko nazioen abertzaleasu-
nak hil eta «ganditu»; sustraitsu,
sendotu eta azkartu baizik. Hau da
to bat da.

LARRESORO

JOSE ZINKUNEGI' REN OPTICA BERRIA DONOSTIA

URTIETAN LAN OIETAN OITUA

BARRUAN DANAK EUSKALDUNAK

HERNANI, 4

DONOSTIA

TRANSPORTES

azkar

ERAMAN - EKARRIRAKO KAMIOI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donosti'tik egunero:

Iruña, Bilbao, Gazteiz, Jerez de la Frontera, Cadiz, Ali-
cante, Murcia, Cartagena, Granada, Almería, Santander,
Valladolid, Zamora, Palencia, Salamanca-ra.

Astean iru aldiz:

Sevilla, Lugo, Coruña, Orense eta Vigo-ra.

Carretera Gral. a Hernani - B.º Ergobia - DONOSTIA

Telefonoak: 450313 eta 459723

Aptdo. 1381

BILLABONA

KONDAIRAZ

AMASA zarra, Villabona gazteagoa ta Tolosa, sasoi batean alkartuak ikusi ziran; baiña bereala sortu zitzairen Villabona ta Amasari, beren jabetasuna iristeko gogoa. Gi-zaldietan zear, azkenerako Toosatik eten ziran beste biak, eta orain Amasa ta Villabona, alkartuak dauzkagu eta Tolosatik aske.

Kondaira luzea litzake, jabetasun orren goraberak emen kontatzen asiko bagiña. Gure errietako paper zarrak ikus-zale diranak, badute mila kontu aztertzeke. Bizi-lagunez ere, aberasten joan dira erri biak. Begira, bestela, nolako goraberak izan diran alde ontatik:

1930	1.880
1940	1.946
1950	2.281
1960	2.380
1967	2.665

—oOo—

XVI. gizaldi ezkerro Villabonak bere sukaldeak amaika ditu; ta Amasak amairu. Onek bere iri-izena iristen duanean, 1615. urtean, bere amairu sukaldekin eta 132 bizilagunekin jarraitzen du. Onela jarraituko du ere, 1619. urteko Batzar Nagusietan.

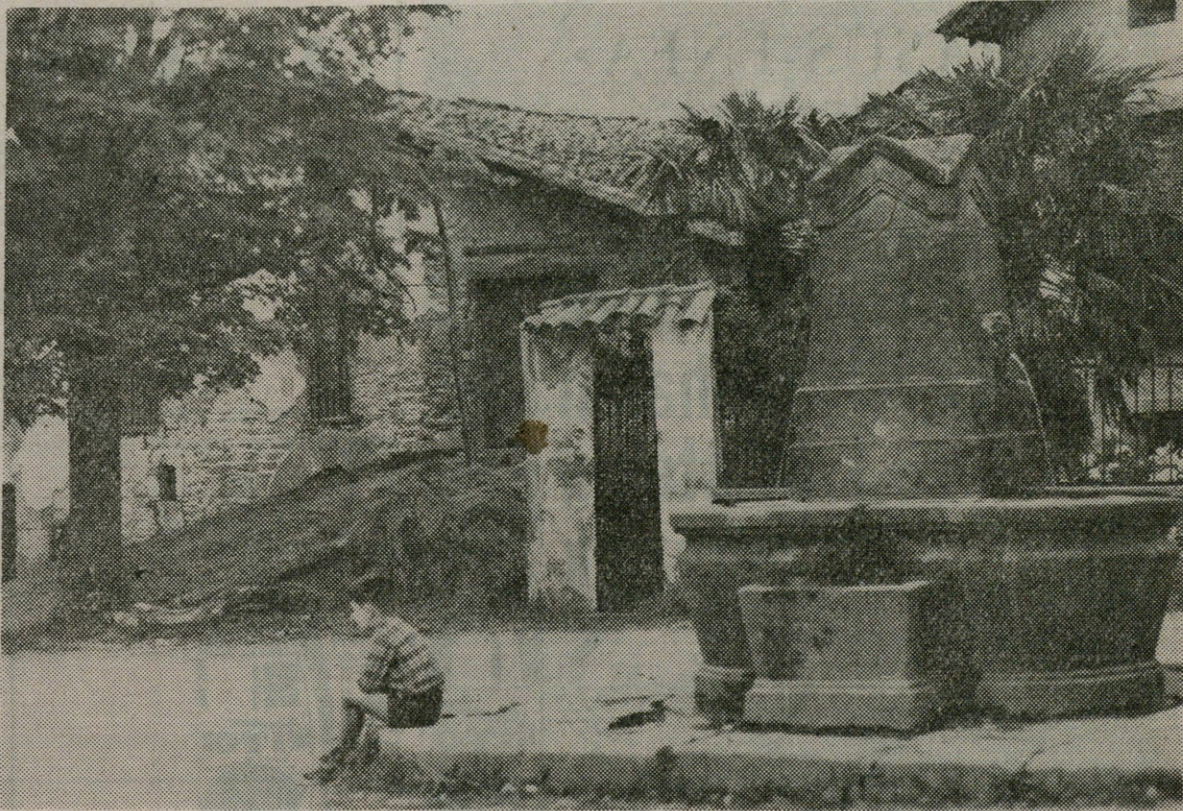
Sukaldeetatik ezin atera di-Zizurkil, 21 sukalde ta 141 teke bizilagunen kontua. Esanitua. Beraz aldi aretan Amate baterako, Batzar oietan, bizilagunekin agertzen da orsak baiño bederatzi bizilagun geiago zituan.

Ala ere, beste au ere kontuan artu bearra degu: paper oietan eskeintzen diran zenbakiak batzutan ez dirala zeatzak izaten. Onela, Gorosabel'ek 1860.an, 1.315 bizilagun izendatzen ditu Amasa-Villabonako lurretan. Elizbarrutiak, osterá, San Martin'go elizari 355 etxe ta 1.706 bizilagun ezartzen dizkiote. Izentapen au 1862 urtean egin zan. Beste au ere kontu oietan irakurtzen degu: erri bilduan, alegia, 96 etxe dituztela. (Bear bada, emen sartuko ziran Amasako kaleko etxeak ere. Sasoi be-rean 90 basarri kontatzen dizkigute).

1785 urtean egindako izentapenetan, berriz, Villabona barruan, 55 etxe kontatzen dizkigute kalean; eta 71 basarri menditan. Gorosabelk gaiñera, Kale berriaren asiera-berri ematen digu bere liburuan. Kale Barri onetan, etxe bat edo beste agiri da, bere atzean sortzen asia dan bidearen gaiñaldetik (onela Gorosabelek bere lztegian).

—oOo—

Orduko industri txikia ere, aipatzekoa da emen. Ba-zuten denen eskuko sutegi ta errota. Ortik gora zan Agaraitz izeneko ola zarra, Zizurkilgo San Millandarren etxearena. Agiri da ere, beste errota bat, ia gaur arte an egin izan duana, Zorrodore izeneko; ta

Erriko txoko bat

antziñako denboretan, bazan beste bat, Yerategi naiz Etxaondo izenez ezagutua.

1785 urteko paper batzuetan au dio: «Badira kale-erdian lau aingura lantegi, erriko jaun batzuek jasoak. «Lar-barrain'go sutegia galdu zanean, Karrera'tar Martin eraikilleak, Olaederra izeneko sutegia eragin zuan. Ola au, 1765ko Martxoaren lenengoan iriki zan, eta bere lanerako Arroako errota-urez baliatzen zan. 1858-1860 urteen barruan algadoi lantegia jaso zuten. Au, urtetan ezagutu izan dan Subijana ta lagunuen lantegia da. Gerora «Salvadora» izeneko paper-lantegia ere sortu zan.

Industri-asiera onek gero-ko industri ugaltzea ekarri zuan. Gaur orrela, or dauzkagu Villabonan lantegi auk:

Burni-olak: amaika lantegi 543 langillerekin.

Kimi-lantegiak: Lau lantegi 27 langillerekin.

Paper-lantegiak: lantegi bakarra, 107 langillerekin.

Oial-lantegiak: lantegi bakarra, 85 langillerekin.

Irarkola - lantegiak: lantegi bakarra, 13 langillerekin.

Aroztegiak: bi lantegi, zazpi langillerekin.

—oOo—

Errien kondairetan, oso kontuan artzekoa izan oi da, eskola arazoa. 1862 urtean,

au jartzen digute paperak: «bada errian aurren eskola bat 3.300 errealez ordaindua. Au mutikoena; ta bestea neskatillena, 2.200 nexka ikasleduna, erriko diruz ordaindua».

Gure egunotan gauzak obeto dijoaz. Amasan or daude bi eskola, bata mutikoena ta bestea nexkeena.

Villabonan, ikastola auker ditezke:

Fleming izeneko, 280 nexka-mutikoduna.

Jesusen Biotzaren izeneko ikastetxea. Emen batxiller-asiera ere ikas ditekete. 1951 urtean asi zan ikastetxe au eta gerora, berritu bat eman

zioten, lengoa zabalduaz. Onela ari da lanean, 1967 urtea ezkerro.

Gurutzearen Alabak Frantzitik etorri ziran. Lenbizi Amasan jarri zuten beren ikastetxea; gerora Villabonara jetxi ziran. Ikastetxe au 1925 an iriki zuten, eta arrazkeror degu 149 nexka-ikasleekin, lenengo mailako ikastaroa ta 64 nexka batxiller-ikasleekin.

Poztekoa da jakintza-saillean Villabonak iritxi duan maila. Ta egin dana gutxi ez dala, gerokoan geitu ta indartu egin bear dute amasatarrok. Ala egingo dutela uste degu bete-betean.

Berri-xorta

aristegi

IRARKOLA - LANAK
PAPER - ESKURAKETAK
LIBURU - JOSTEAK
IRARKETA - PAPERAK
BILTZEKO PAPERAK

Urrutizkiña: 69 11 03

— BILLABONA - ZIZURKIL —

KEMEN, s. l.

MEKANIKO LANTEGIAK - EGITAMU - ARAUZ EGIÑIKAKO ZATIAK

Agaitz Auzoa

Urrutizkiña: 69 12 55

— BILLABONA —

Rafael Bengoetxea

ARRANDEGIA

Santiago, 4

Urrutizkiña: 69 13 66

— BILLABONA —

BILLABONA

«PASUS-ENEA»

BAR - JATETXEA
BATAIO TA EZKONTZA JATORDUAK
Urrutizkiña: 69 11 42
— BILLABONA - ZIZURKIL —

zure
mahaian
bi etekin
bereziak

AITOR

Oliondoren olio utsak

natacha

BITAMINADUN MARGARINA FINA

INGRANASA etekiñak etxe bat
bakarrean ez dira falta.
Lehen gai berezienez egiñak,
berak duten min fin,
biguntasun eta bitami-
nazko aberastasunak,
mahai onaren janariak
egin dituzte.

Elaborados por
ingranasa
Pamplona

Iru Aldeta

JATETXEA

Urrutizkiña: 69 12 97
— BILLABONA —

«ARANBURU» ARDOAK

TXIT EDERRAK ETA GOXOAK
Santiago kalea Urrutizkiña: 69 13 24
— BILLABONA —

Pegasus

TALLERES LECUONA

J. Lecuona Sarasola

FAG ESPAÑOLA'ren BANATZAILEA

General, Km. 21

Urrutizkiña: 69 13 39

— BILLABONA —

BENGOETXEA

Garajea
Beribil-eskola — Garbiketa ta koipetzea
Goma-salmenta
Nueva, 32 Urrutizkiña: 69 11 74
— BILLABONA - AMASA —

LEIBI

MEKANIKO LANTEGIAK
EGITAMU - ARAUZ EGIÑAK
Bordatxo Etxea - Amasa'ko Bidean
Urrutizkiña: 69 11 68
— BILLABONA —

MEKANIKO LANTEGI LAGUNTZAILLEAK

J. M. JAUREGI

MAKIÑA BEREZIGINTZA
Elbarrena Auzoa Urrutizkiña: 69 13 13
— BILLABONA - ZIZURKIL —

«ARANZABI» JATETXEA

Urrutizkiña: 69 12 22
— AMASA - BILLABONA —

«ARRASTOA» LANTEGIAK

ARDAZGINTZA EDO MANDRINADORA LANETAN BEREZIA
«Aitari esker» Etxea - Elbarrena Auzoa
Urrutizkiña: 69 13 32
— ZIZURKIL —

“ONGI ETORRI”

JATORDUAK ETA GELAK
Urrutizkiña: 69 11 97
— BILLABONA —

ERAMAN - EKARRIAK

BELDARRAIN

Urrutizkiña: 69 12 09
— ZIZURKIL —

SESMA'TAR JOSE

TORLOJU - LEGUNDUAK — ERA GUZIETARIKOAK — EGITAMU
ARAUZ EGIÑAK, ALTZAIRU TA BURNIKIETAN
Urrutizkiña: 69 12 86
— BILLABONA - ZIZURKIL —

ORDIZIA

EDERRA ESKU - LANAK

ORMAZABAL'DAR JOSE MIGEL

Eskoletako salgaiak — Zurezko ta plastikozko kutxatila — Lan-tresnerako
Tornu-lanak zurezko kerten, esku-leku ta beste tresnak egiteko

Urrutizkiña: 88 10 39

ORDIZIA — (Gipuzkoa)

«TXINDOKI»

bar

Etxezarreta, 3

Urrutizkiña: 89 14 85

— ORDIZIA —

Txindoki eta Murumendi'ko
Egaletan zera bizi.
Orregatixek ain txukinkiro
Izena jarri ORDIZI
Zu beti deika dagoanaren
jai egunaren kutizi
euskaldunontzat «Bar Txindoki'k» du

Juan

Etxezarreta

BILDU TA MERTZERI SAL-ETXEA

★

Urrut.: Langelakoa: 88 10 18

Almazenekoa: 88 12 39

Kale Nagusia, 22

— ORDIZIA —

Gráficas «Aralar»

F. GARIN

IRARKOLA — LIBURUTEGIA — PAPER - DENDA

Urrutizkiñak: 881240 - 881424

ORDIZIA — (Gipuzkoa)

Martínez Jatetxea

EZTAI ETA BATAIOTARAKO JATORDUAK

MOKADU GOXOAK

★

Santa Maria, 10

Urrutizkiña: 88 11 58

ORDIZIA — (Gipuzkoa)

BURNIZKO LANGINTZAK

MARGALVIL

BURNIZKO — AROZTEGIA ETA TRESNERIENTZAKO KUTXAK

Urrutizkiña: 88 10 30

ORDIZIA — (Gipuzkoa)

MUNDUATE Jose Anjel

ARATEGIA — TXERRIKIAK

Goen Plaza

ORDIZIA — (Gipuzkoa)

Felix Etxabe, S. L.

Apartado 23

Urrutizkiña: 89 17 54

— ZALDIBIA —

SUKALDE TARAKO ERREDIZAK

- Railita eta egurrez egindako armarioak.
- Etxegileentzat aukera-aukerakoak.
- Erakusketa haundia eta ederra Zaldibiko Lantegian.

U Z T U R R E

TOLOSA

CONCESIONARIO

CHRYSLER
España, S. A.

ORDIZIA

BURNIKI - LANTEGIAK

Martín Gaztañaga

PERTZ AUNDI TA TXIKIAGOAK

Altzairu ta burniak urtzeko nolanaiko ontzi ta tresneri
guziak, labe erosoak eta abar...

Apartado 19

Urrutizkiñak: 881487 - 881128

Burnizko eralguntza-egitamu ta lanak
Erdoitu-eziñeko pertzak eta aluminiozkoak
Eredugintzarako berezko eralguntzak

— ORDIZIA —

Ernani'n: Izpizua, 15 eta 19'an

Urrutizkiña: 50 10 54

ORDIZIA'N: (Lantegi-ondoan)

Urrutizkiñak: 891848 - 49

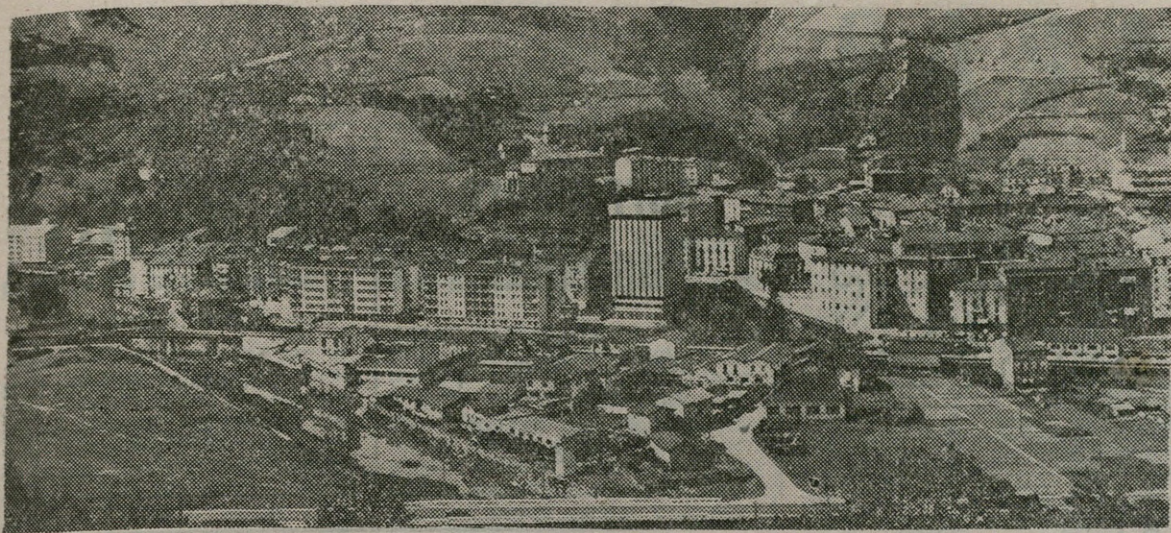
(GIPUZKOA)

ORDIZIA

ERREDIZAGINTZA — MUEBLERIA

— 1933'garrenean sortua —

ERAKUSKETAK

ORDIZIAKO JAIK

Santa Ana eguna dala eta... jai-aldi... batzuek.

BEHARREZKO ote da, edo **EZ**. Herri batean jai-aldi batzuek eratu dituela eta gauz hauek lahu aietara zabaltzera; **EZ**, ez dira beharrezkoak, bakarrik ohitura bat da gogorik gabe ba da, ez beharrekio ohitura zahar hauek agertzera goaz.

Zer esan genezakegu? Gauza batzuek ondo dagoze, herritarrek gureganatzen dutelako, eta orrela hauek bakarrik agertuko ditugu **EUSKAL-HERRIKO** lahu aietara.

LARUNBATA 24: EUSKAL-HERRIKO ZAZPI PROBENTZIN ARGAZKI LEIAKETA (Tzuri-Beltze Guraso Elkarrekin eratu-ta, Udal-Etxe ko Gela batean ikusi ditezke Kalek-kale Segura-ko Txistularien ibilketak.

9 1/2-ko Arratsaldean Tanborrada esaten zaion urteko soinu.

IGANDEA 25: Txirrindulariak Gipuzkoan zehar goiti-bera ibili-ko dira. — Lehenada biziko saria: 30.000 peza 2. 20.000 peza, etab. Hau da dirua herriatik konpora bialtzeiko "kontue".

12 1/2-etan: Enparantza Nagusian: **LAGUNTASUNA**-ko gitarra, etab. jotzaileak **SAIO JA**

TOR BAT egingo dute, abestuaz:

Egun da Santimamiña
Egun Sentia
Limosnatxo bat - Pello Joxepe
Aitorren hizkuntz zarra
Agur Euskal-herriari
... beste batzuen tartean.

ASTELENA 26: Santa Ana eguna — Herri jai berezia.

Arritzekoa da, Mesa eta kale-gira ez bezterik ez dago eratu-ta. Zergaitik ote da utsuno hauek. Bueno Berbena ere bai dago.

ASTEARTEA 27: Goizeko 12 1/2 Enparantza Nagusian:

Santa Ana Aintzina-ko Esku-Dantza. — Hau ohitura zahar izanen eustenzaio behar bada, bainan ez dauka herri jatortasunerik. — Urte barruan ezkondu-tako ordiziarrak kalek-kale Dantza egiten dute, emaztea eskutik elduta. — Ez zaio Ordiziar aldetik behar bezela-ko erantzunik, eta beharrik ere ez, nere ustez...
Goizeko 1-tean: Goi-herri ko Txistularia-ren saioa, eskeiniaz:

Bizkaitik arratera
Gazteizko nere bihotz ikarak.
Donostia - Itzillargi
Gernika-ko Arbola - Agur Jaunak

Arratsaldeko 5 1/2 Lajos, Pierola, eta antzekoak: pelota saioa.
ASTEAZKENA 28: HAUREN-

TZAKO ahukeratutako jolas batzuek:

Txistulari - Dantzari gazte
Korrika apustua
Txirrindulari ibilaldia
eta Gazteen Esku Dantza.

Ez da izango Ezagutzen den Umeen danborrada.

LARUNBATA 31: Iñaki-aren Egun — Goizen 11 1/2 Pelotari Gazteen Txapelketan amaiera.

EUSKAL-HERRIKO ZAZPI PROBENTZIN ARGAZKI-aren Leia-
ketaren Sari banatzea.

Arratsaldean: Biarritz-ko **OLDARRA** talden **SAIOAK**.

LARUNBATA 31: OLDARRAK Arratsaldeko 6 1/2 eta 11-etan. — **BI SAIOAK** Futbol zelaian izango dire, bertan ipinitako Zezen plaza batean, eta denantza-ko eseri tokiarekin.

Oldarra: Eskatzen degu bada, aleginak egiteko **EUSKAL DANTZA** talde hau ezagutuaz **ORDIZIA**-ko Ikastolan diru-beharrek berdintzeko & izango dala.

Euskaldunok lagundu eiozute ikastola guztieri.

Geinbat hauek dira, 24-tik 31-arteko euskaldun taju bat agertzen dutenak.

ORDIZIA

EUSKAL KULTURA ASTEAK ORDIZIAN

Aurten ere, euskaldunok geure Jakintza Astea izango dugu Irailaren 4 an hasiera ematen zaiolarik. Benetan lan handia da Jakintza Astea ondo gertutzea, eta ongi aprobetxatzea merezi duen ustean gaude.

Baina hitzaldiak, euskal ast eeta beste saioak ez dute benetako fruiturik emango gerora jarraipenik ez duten bitartean. Honetan datza egiazko ondorena, eta sarritan gauzak egin izan dira eta ez diegu jarraipenik eman. Ez dakidigula horrelakorik gerta gure Jakintza Astea dela bide.

Irakurleak Aste honetarako gertutako programaren berri izan dezan, laburpen bat bederik hemen ematen dugu.

Irailaren 4 an, larunbatean: «Baga-Biga-Higa... Sentikaria». **EZ DOK AMAIRU TALDEAK** eskainia.

Igandean 5 an, Gipuzkoako Bertsolari Gazteen Txapelketari hasiera emango zaio. Ekin aldia bi saioetan egingo da. Lehenengoari igande honetan hamabitan hasiera emango zaio. Bigarrenari azteazkenean hamabi terditan. Bertan parte hartzeko gogo dutenek deitu bezate Urr. 881258.

Gurpil Ibilaldia: Arratsaldeko bosteterditan **GURPIL IBILALDI NAGUSIA** (Karrozak). Goiherriko herri bakoitzak berea aurkeztuko du.

A legritik hasita eta Legazpira bitarteko herri guztiek parte har dezatela desio dugu. Gai aldetik ba dago neiko aukera gure artean. Dakizutenez Gurpil hauen bidez jaialdia alaitu ezezik, herriari bere esan nahia ere aurkeztu behar zaio. Benetan jaialdi bikain eta mamitsua izango delakoan gaude. Gai honetan argibiderik behar duenak deitu beza: Urr. 881213.

Gaiak, bada, herriarekin, bere egoerarekin zer ikusia dutenak izan ditezela. Bertan parte hartzeko abuztuaren hamarretarako deitu edo idaz bezate. Ondo sarituak izango dira.

ENBOR: Goizeko hamaiketan: ENBOR TALDEKOEK ezezagun jaialdi bikaina eskainiko digute.

Gauean Hamar terditan **HEGAN** eta **ENBOR TALDEKIN GAU JAIK**.

Astelenean 6 an: Arratsaldeko 7 1/2 eta 10 1/2 **EUSKAL ANTZERKIA**. Asteasuko **KUKUTE** taldeak agertuta — Alfonso Sartren (La Mordaza) **DENOK IXILDU EGITEN GERA**. Gaurko famili giroa aurkezten du. Gurasoentzat egokia benetan.

ASTEARTEAN 7 an: Muniategi jaunak Euskal Ekonomiaz bere hitzaldia eskainiko du.

Ostegunean 9 an: Euskalerriko arazo garrantziduna etorkin edo emigranteen prolema. Egun hau ere, **UMEENTZAKO EGUNA** da, Goiherriko umeek hartuko dute parte.

Ostiralean 10 an: Euskaltzain batek euskerarekikoak agertuko ditu **BATASUNA**ren beharra erakutsiaz.

Larunbatean 11 an: **EUSKAL EDESTIAREN** agerpena, euskal musika tresnak agertu eta bere berri emanaz; nundik eta noiztikakoak diren esanaz. Uste baino aberastasun handiagoa dugu esku artean eta ezin genezake hori alde batera bazterturik gaitzen utzi.

Igandean 12 an: Txistulariak goizean. Ondorenean, Futbol Zelaian **MEZA NAGUSIA** goiherritarrentzat. Bertan bertsolari eta dantzariak, txisurlariekin batera euren eskintza egingo dute.

DANTZARIEK, taldeka eta **DANOK BATERA** herri kaleetan zehar euren dantza saioa. Arratsaldean ere bere ekinaldia eskainiko digute **FUTBOL ZELAIAN KALE-JIRA** eta **GAU JAI ENBOR** eta **HEGAN TALDEEN** jardunapean.

Azteazkenean 8 an: Bertsolariaz gain, txistulariak, bertsolari amaiera, Pelota partidoak bikoteen esku dantza Goiherri mailan. **ENBOR** en bigarren saioa gaueko hamarretan.

Azoka egun berezia nola den, Gazta, Igali, Barazki, t.a. sariketa.

Izango dira baita ere, **LIBURU AZOKA DISKA AZOKA ERE**.

IDAZLE SARIKETA ere izango da Gipuzkoan mallan. Gaia: Euskalerria bere nortasunari eutsiaz osatu dedin gaurregun planteaturik daukan arazoan agerpen eta zuzentzeko bideak.

Dakusgunez, aste osoa bete betean dago. Euskal kultura bideetan horrela abiatuz geroz, giroa ere aldatuko duelakoan gaude. Prolemak, Ordiziak beregain daukanak ez dira nolanahioak eta elkarturik erantzuna eman behar diogu enon artean.

Txindoki

Ordikoak

GURE ERRIKO KONDAIRAZ

ZUMALAKARREGI

Ordiziak, erria orma ederrez mugata ikusi zuanez geroz, etzuan ezaugutu gudurik lehen karlista guda arte. Ala ta guztiz ere, ordiziarrak ba zituzten bandera eta arma batzuek, kanpotik deia egiten zitzaientean artu eta joateko. Baiñan errian bertan, alegia, etzan olakorik izan Zumalakarregiren denbora arte. Jakiña dan bezala, Zumalakarregi aurrera ta aurrera zijoan, Gipuzkoa zehar, bere gizonekin. 1835 garren maiatzaren 25ean Ordiziako ateetara jo zuen, berehala berea izango zualakoan. Errian bi konpania jarri zituzten kanpotik zetoztenen kontra. Amalau txapelgorri ere iritxi omen ziran azken orduan, baita erriar 50 gizon ere. Karlisten bonbak zulo galanta ireki zuten Ordiziako babes ormetan.

Gauaz, zaku, arri eta biga zaharrekin itxi ere egin zuten barrukoek. Kosta zitzaien Zumalakarregitarrei Ordizian sartzen. Ala ere, garagarillaren 3an, goiz goiz, Zumalakarregi ordezkioa bializ zuen, bi ordu barru ordiziarrek bere buroa entregaz zezaten eskatzera, etzeukatela ezer egiterik eta. La-

rehun preso zeuzkatela Deskargan eta iru jeneral isabelino zanpatu zituztela. Ordiziarrek beste iru gizon bializ zituzten gauzak zeatz bere begiz ikus zezaten. Dana egia izanik, errenditu egin ziran.

JUNTAK

Gipuzkoako Juntak, antziñan, urtean bitan elkartzen ziran, txandaka probintziako 18 erriar. 1677 garren urteaz gero, Juntak urtero egiten asi ziran eta 18 urtetan bein bakarrik ikusten ziran esandako erri bakoitzean.

1502etik 1648ra bederatzi urtean bein bildu ziran Juntak Ordizian. XVIII garren gizardian. Españian Konstituzioak jartzen ziranean, Euskal Erriko Juntak etziran egiten. Ori txartzat artzen zuten euskaldunek eta arrazoi onengatik ere karlista gehiago zegoen emen, isabelino baiño.

Juntak garrantzi aundiko gauza ziran gure asabaentzat. Eliza eta Kontsejuak illabete batzuk aurretik txukuntzen asten ziran erriarrek.

Geroxeago, ardo ta janari egokiak aukeratzten ziran «junteroentzako». Erriko etxe onenak ere gertutzen ziran lo egin zezaten. Bi sermolari, musika jotzaile eta beste jangille bereziren batzuk ere prestatu behar izaten ziran.

«Junteroek», jakiña dan lez, agintaritzak kontuak erabiltzen zituzten. Lehenbizi elizan biltzen ziran eta gero Kontseju etxean. Ordizian etzan ala: Valmedianoko markesaren etxean baizik.

Ordizian 1865 garren urtean bildu ziran Junta Nagusiak azkeneko. Arrezkero, Junta Karlistak bakarrik izan zirain, 1875 urteko guda ari zalarik eta D. Carlos bera bertan zalarik.

D. Carlos erregeak Bizkaiko fueroak gordeko zituala zin egin zuan Gernikan uztaillaren 3an eta 6an Ordizian sartu zan txalo tartean. Biaramonean, Gipuzkoako fueroak ere beteko zituala zin egin zuan Ordiziako elizan, eskua ebanjelio gaiñean jarriaz; gero, erriko plazan, errege izendatua izan zan.

ORDIZIA

MERTZERI ETXEA

OLATZ

GAZTAÑAGA AIZPAK
Santa Maria, 25 Urrutizkiña: 88 12 69
ORDIZIA — (Gipuzkoa)

Nadal Rartoigintza

USAI - GOZODUN ETA BONBOI GOZODUN KUTXATILGINTZA

Etxezarreta, 9
Apartado 7 Urrutizkiña: 88 11 48
ORDIZIA — (Gipuzkoa)

OKINDEGI TA JAN-EDAN-GAIK

AGIRRE

Santa Maria, 13 Urrutizkiña: 88 13 18
ORDIZIA — (Gipuzkoa)

«SUKIA» Eraman-Ekarriak

EGUNERO BEASAIN'DIK DONOSTIRAKO ENKARGUAK
ESPAIÑA GUZIRAKO ZAMA-ERAMANAK
Urrutizkiñak: Donostia: 418187 ta 414722
ORDIZIAN: 881360 ta 881234
ORDIZIA — (Gipuzkoa)

SUKIA ARGINDARRA

- Garbiketa-makina automatikoak.
- Platera garbitzeko makinak.
- Magnetofonoak - Telebisioak eta abar.
- Teknikazko laguntza serbitzuak.

Kale Nagusia, 10 Urrutizkiña: 88 13 40
ORDIZIA — (Gipuzkoa)

Mekaniko lantegiak

MUAG

TROKELGINTZA TA MAKINA-
KONPONKETAK

Filipinas, 15
Urrutizkiña: 89 17 19
— ORDIZIA —

AYERBE bar

BAR AYERBEK basarritar eta kale-
tar guziak agurtzen ditu, ta gure
etxean txango ederra eskeintzen
dizue. Eskerrik asko.

★
Filipinas Kalea, 2
Urrutizkiña: 88 14 76
— ORDIZIA —

"dorronsor" lantegiak

BERIBIL - KONPONKETA - GARBI-
KETA ETA KOIPETZEA

Urdaneta, 3 ta 5
Urrutizkiña: 88 11 02
— ORDIZIA —

Otaño

OIÑETAKOAK

Urrutizkiña: 88 12 10

— ORDIZIA —

BYASS 96

gizon
batek
esan
du!

TAPOI BETEZIÑEZKOA

brandy

BYASS 96

Ardo aukeratuetatik lurrindua. Koska berezikoa.

GONZALEZ BYASS

Gipuzkoarako Ordezkarria: Fuenterrabia, 33 Donostia.

GABIONA PIRRINKAK

GABILONDO'TAR PATXI

PIRRILAKETA BIRLA-BIDEZ ETA BERTAKO TA KANPOKO ALPER-ARRIAK
ESKU-LEKU TA EUSTARRI TA GORDAILLUAK, UZTAI ELASTIKU TA ABAR
INDUSTRI - SALGAIK

MARIBARATZA, 10

URRUTIZKIÑAK: 881258 ta 891236

— ORDIZIA —

PASAI DONIBANE

Euskaldun berria naiz

Euskeraz ikasten ari dan eta de-xente aurreratua dagoen norbaitekin elkarrizketa bat izateko irrikatzen nengoen aspalditxo. "De-xente aurreratua" diot; izan ere, jende anitz, asko, bere kermen eta adore guziekin euskeraz ikasten hasten da, hilabete batzuk igaro ondoren poto egiteko.

Baina, ezagutzen dut andre gazte bat, euskeraz ezertxo ez zekien emakumea, euskeraz dexente ikasi eta ikasten ari dana. Harengana zuzendu naiz, euskeraz ikasten ari diranek bultzada bat izan dezaten eta euskeraz erdixka dakigunok hobeto ikas dezagun.

—Nola deitzen zera, galdetzen diot.

—M. Luisa.

—Noiz hasi zinan euskeraz ikasten?

—Orain dala hiruren bat urte hasi nintzan. Tutik ez nekien eta nere etxean ere ez dut behinere euskerarik entzun.

—Zergatik aritu zera euskera ikasten? Nondik sortu zaizu ikasteko gogoa?

—Begara. Orain nere senarra dakin hasi nintzan ikusi nuen edo hobeto esan da, ikus-arazi zidan zer garrantzi duen hizkuntzak gure herrian. Gaur egun, ezkon-duta eta gure haurtxoari euskeraz hitzegiten diot dan-dana.

—Herriko giroak laguntzen al ditu liburuan ikasi duzuna kalean praktikatzeko?

—Ez gehiegi, egia esan. Ume txiki-egin ondo konpontzen naiz, baita nere sendr eta konfiantzako adiskideekin ere; baina, denda batean edo jendearen aurrean ez naiz oraingoz behinik behin atrebitzen.

—Zergatik ez zera ausartzen edo atrebitzen? Horrela ikasten da hizkuntza.

—Bai arrazoi duzu; baina, behin

denda batean sartu nintzan eta trakets, motel euskeraz ari nintzala ikusi zuehanean dendaria, erderaz hitzegin zidan. Askotan pentsatzen dut ea zergatik ez dituzten halako tokietan txartel batzuk jartzten: "Euskaldun berria ez zaitez bildurtu, mintza gurekin euskeraz!" edo holako zerbait.

—Bai arrazoi haundia duzu. Dena dela, gaur egun, irratian edo radioan ere izaten dituzu euskerazko irrasioak. Entzuten al dituzu?

—Ahal dudanean, bai horixe! Gehien gehiena ulertzen dut gainera, oso garbi bokalizatzen bai dute; baina entzutea baino hitzegitea gehiago konbeni zaidala pentsatzen dut.

—Bukatzeko. Ze metodo erabili duzu?

—Patxi Altuna Jaunaren metodoa. Nere ustez, oso ona da.

Hemen duzu irakurle, tutik euskeraz ez zekien ama bat bere haurtxoari euskeraz irakasten. Berak, elkarrizketa hontan, bere zailtasunak adierazi dizkigu; batez ere, ez duela laguntza haundirik jasotzen euskaldunongandik, euskeraz poliki eta motel ari danean. Pazientziarik ez dugula, alegia eta "hor konpon Mari Anton" gure kolko-rako esanaz, erderaz hasten gera. usEkalduntzea, integratzea danon lana da, ez ikastola batean ari dan andereño batena edo ilunabarrean euskerazko klaheak ematen ari dan gizon, emakume edo gazte batena bakarrik, ez. Denon lana da! Denok egin dezakegu gure inguruan gure lana eta entzun ondo euskaldun berri honen dehadarra, karraxia: "Zuk euskaldun! zure amaren bularretik euskeraz ikasteko zoria izan duzun hori, lagun gaitzazu!"

Iñalurretak

Haurrak eta euskera

Euskeraren etorkizunari begiratzean, inoiz ez dugu dudarik ere egiten oraingo haurrek hartuko duten jokabideak, zer ikusi haundia izango duela esaterakoan.

Baina haurrak, pertsona eldu bat ez danez gero, ezin dezake euskerarik erabil hauek erabil dezaket bezela, hau da, herriari begira duen garrantzia ikusi ondoren, haurrak ere berarekin harremana duen jendeak ematen dion garrantzia emango dio euskerari, eta garrantzi hau hitzegiten dan mailan neurtzen da, ez polita dala edo gurea dala esate hutsarekin.

Hau ikusita gero esan dezakegu, inguruko giroak bultzatzen duela harra euskeraz edo erderaz hitzegitea.

Eta giro hori sortzerakoan, guraso, gazte eta jende elduok zer ikusi haundia daukagu. Egia esan, gaur egun zailtasun haundiak daude giro hori lortzeko (euskera ez dakien hainbat jende, telebisia, zinea eta abar); baina, zailtasun horiek menperatzea oso zaila baldin bada ere, denok saiatuko bagina, piskaren bat arinduko lirake.

Ikastolak laguntza handi dirala denok badakigu. Gure haurrak euskeraz hezi eta kultura hartzea oso inportantea da; baina, haurra euskeraz hezitzea eta kulturizatzea nahi badugu, lehenik euskera jakin eta erabiltzeko ohitura izan behar du. Oso zaila bai da bestela ikastolan egiten dituen 5 edo 6 ordutan euskera ikastea, gero etxean eta kalean beste hamar bat ordutan erderaz hitzegingo badu. Hizketan ez bait da ikastolan edo eskolan bakarrik ikasten (etxean eta kalean ere hitzegiten dugu) eta euskaldun geranez gure haurrak euskera erabiltzea nahi badugu, gure haurrak euskera erabiltzea eta gure haurrak hara bialtzearekin betetzen, baizik eta euskal giro bat, etxean eta herrian sortu behar dugu. Giro hau sortzeko lehen-lehenik, euskeraz dakigunok, toki guzietan egiten saiatu beharko genduke, bai etxe, kale, lantoki, denda eta beste zenbait tokitan. Ez haurrekin bakarrik, baita gazte eta jende elduekin ere.

Eta gu gazte, guraso eta jende elduok euskeraz nabaitzea izango da haurrentzat arrazoi egokiena, beraiek ere euskeraz hitzegiteko.

Herriar Batzuek

LEM

ELEKTROMEKANIKO LANTEGIAK

—ITSASORAKO ARGINDARRA

—Txaratilla edo bobinajeak

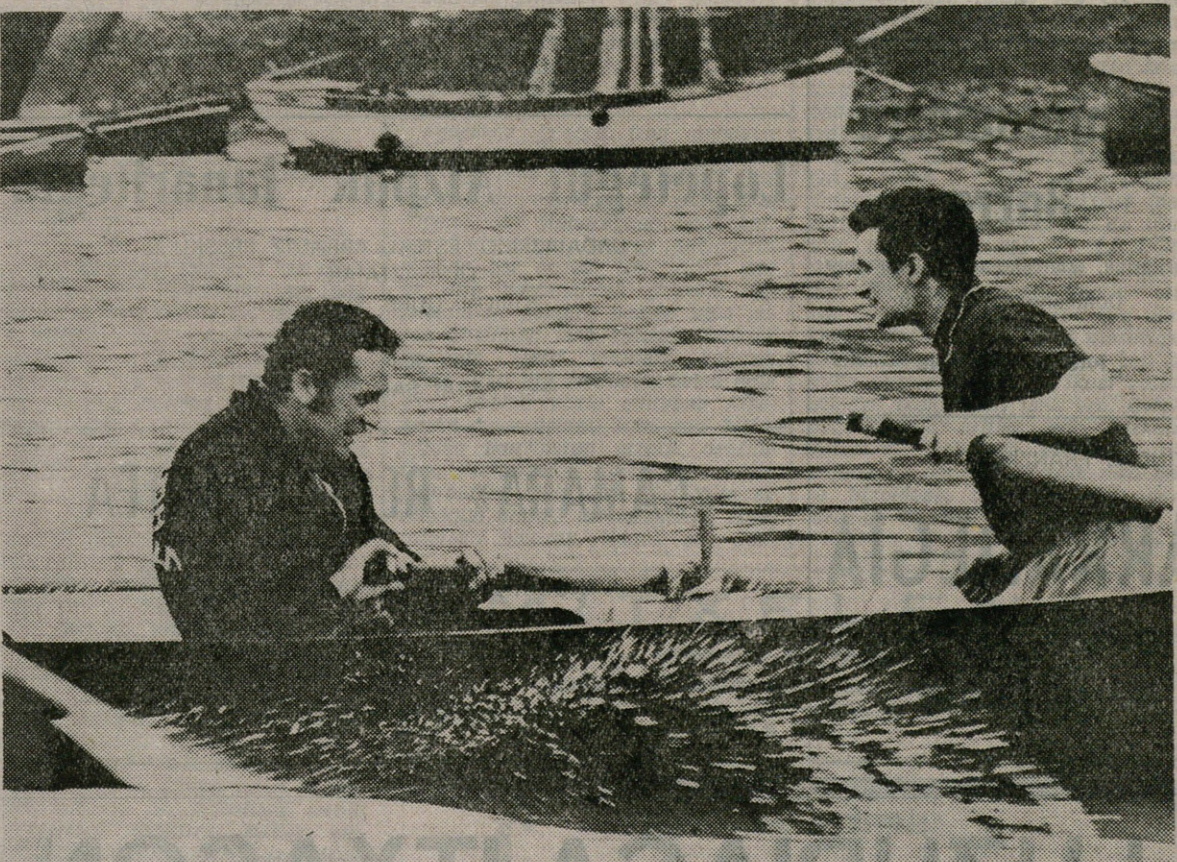
—Ezar-gaiak

MEIPI ERREDIZAK

San Juan: Lentegiko urrut.: 35 41 39

Gauzko abisuak: 35 41 42

—PASAI DONIBANE—

Euskal jaialdia (abuztuaren lean)

9etan.—Kalejira. Herriko zenbait ume, gazte, eta gurasok parte hartuaz herrian zehar ibiliko da ballarako txistulariak lagun dituztela.

10,30etan.—HERRI MEZA Eliza Nagusian. Txistulariak, bertsolariak (Gorrotxategi eta Arozamena) eta ERLAK bikotea arituko dira.

13etan.—Bertsolariak. Gorrotxategi gipuzkoarra eta Arozamena nafarra arituko zaizkigu, berak dakiten maixutasunekin, bertsotan.

14,30etan.—Anaitasun bazkaria.

18etan.—Dantzarien Sariketa.

22,30etan.—Gaurko abeslari onenetakoak entzuteko aukera izango dugu. Hona hemen nor diran:

PELLO ETA PANTXOA (Ipar Euskal Herrikoak)

UNAI bikotea (Azpeitiar neskatilak)

ANTXON VALVERDE (Oizartzuarra)

OSKARBI (Pasaitar talde famatua)

ERLAK bikotea (Gure herriko neskatila ezagunak).

Entzun Euskal Herriko euskaldun guziok eta batez ere gure herriaren inguruko euskaldunok! ZATOZTE guraso, gazte, ume gure jaialdi hontara eta zelebra, ospa dezagun, euskal batasunean, jaialdi jator hau!

JESUS URIARTEK EGINDA-KO BI ARGAZKI

Hona hemen bi argazki ikusgarri hauek gure herritar dan Jesus Uriarte Kamarak egiñak. Makina bat argazki ateriak ditu Jesus adiskideak eta hoiaren artean, zenbait oso onak nere iritiz. Jarrai zak bide hortatik Jesus, Euskal Arteak hi bezelako gazte beharrean bai zegok!!

Argazki batean herriko arraulari bi: Kustodio Makazaga eta Joxe Ramon Puy Garro. Bestean, trainerilan: Patxo, Iñaki Barbara, Lexo...

PASAI DONIBANE

Bodegón

Alejandro

Alejandro'ren Bodega dago Donosti'ko txoko baten, bein ezagutzen dutenak zintzo takite aruntz joaten. Nai dan aukera ba-dezu beti jaten bezela edaten, oberik ezin arki ditek merke ta ondo ematen. **Fermin Calbetón, 4**

DONOSTIA

EMAKUMEENTZAKO
ILLE-APAINKETA

«Arantxa»

Lezo-bide, 1.º B
Urrutizkiña: 35 41 50.

— PASAI DONIBANE —

«Sanjuandarra Barra

Bazkariak, aparteko akeita eta abar
Donibane karrika, 20

— PASAI DONIBANE —

SEINDAR FRANZISKO

ARRADEGIA

Bezere guztioi, gure zorion-agurra

San Juan, 27

— PASAI DONIBANE —

ARAGITEGIA

«Pedro M.ª Garaiar»

Donibane karrika, 52

— PASAI DONIBANE —

TOKI ALAI BARRA

ASKARI LEKUA — Merienda tokia

SAIESKITAN BEREZIA

San Juan, 80

Zorion gure bezere guziei!

— PASAI SAN JUAN —

Mara Drogategia

BEZERO GUZIOI GURE ZORION AGURRA!

San Juan, 32

Urrutizkiña: 35 41 26

— PASAI SAN JUAN —

EMAKUMEENTZAKO ILLE-APAINKETA

KRESALA

ZORION GURE BEZERO GUZIOI!

San Juan, 46

GURE BEZEROEI, ZORION!

— PASAI SAN JUAN —

Lopetegui Aizpak Janaritegia

URDAIAZPIKO, ESTEKI, ARRAUTZ PRESKU
TA GAZTAIAK.
ZORION GURE BEZEROEI!

San Juan, 122

— PASAI SAN JUAN —

«CAMARA» RESTAURANTEA

LANGOSTA EDO OTARRAIN BIZITOKIA

San Juan, 79

Urrutizkiña: 35 41 19

— PASAI SAN JUAN —

Baserriaren alde

EUSKAL ETA ERDAL

Caja de Ahorros

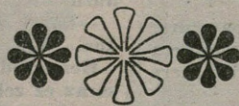
Municipal de San Sebastián

Banen baneko aziyak
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak

Erosi edo berritzeke aru
aurreratzea

Torelavega'ko Perira joan

Baserri, lur-tresnak ta abar
eterriak

EMAKUMEENTZAKO ILLE-APAINKETA

“LAURI”

Bordalaborda, 7

— PASAI DONIBANE —

Estanislao Irazu

URDAIAZPIKOAK — ESTEKI — ARRAUTZ PRESKU
TA GAZTAIAK

Lezo-bide karrika (Meipi)

Urrutizkiña: 35 41 55

— PASAI DONIBANE —

Biyona Merkatetxea

ESKU-ERAKUTSIETARAKO SOIÑEKO TA ESKEIN-GAIK

Urrutizkiña: 35 41 46

Zorion gure bezereoi!

— PASAI SAN JUAN —

LUZURIAGA ITXASONTZIGINTZA S.A.

Intxasontzien Lantegi ta Konponketa

Ur Gaineke Kaia, 1900 toneladakoa

Urrutizkiñak: 54237, 54242 eta 54173

DONIBANE PASAI

Olayz, S. A. Mekaniku Lantegiak

ITXAS-ONTZIREN KONPONKETA TA MONTAKE-TAK — GEIENBAT MEKANIKU PERTZAGINTZA

METALEZKO ESTALKIKETAK

MOTEURS BAUDOUIN-en

karguzko serbitzaria. Bordalaborda, z/g.

Urrutizkiñak: 354247-8 eta 9

PASAJES SAN JUAN

eibar

—“Sanjuanak”, “sanpedruak” eta “sanpituak” direla eta, arpa jote-ari ekin diogu hor zehar hamar egun luzean, eguzki epela dastatuz eta harri zaharrak erretratatuz. Hamar egun hizparringi bat ere irakurtzeke... Izan dugu geroztik zer irakurri, bospasei aldiz-kari aurkitu baititugu etxeratzean. “Soyuz”ko kosmolarien altzeiruzko hilotia, Koreatik Ildefontxo Olaberriaren gutun irakurgarria, Narbaiza bertsolariaren berri HERRIA asterokoan, Euskaltzaindia Beras-koitzen, “Kanta Berri” Mondragoen, Estellako dulzaineroak Eibarrren, Basauriren “paternalismoa”, “Izatearen Malura”ri buruzko Amañoren kritika desagokia, Oihenarte, Larresoro, Gaztañaga, Superman etab. etab. Aurkitu dugu bai zer irakurri.

—Basauriren “paternalismoa” diogu, ez baitezakegu besterik esan. Eibarko Euskal Jaiz artikulu bat dela eta, “paternalista” txartela erantsi digute antolatzaileek. Basauri bat datorrenez gurekin arazo honetan, berak ere enkarga dezake lehen bait lehen txartel horietako bat inork ezarri aurretik. Bestalde, antolatzaileek agindutako erantzunaren zain gaude.

—Irakurle batek esan digu ez gara “Izatearen Malura”ren mamiaz erabat jabetu. Eta txarrena, edo-ta onena nolabait, arrazoi handia duela da. Ikasteko prest gaude.

—Gaztañaga lasaitu beharrean gaude. Larresoro “Superman”tzat jo bagenduen, ez zen hutsezina gerneritzelako, “denean” ikusten dugulako baino: Behar bada ulertezko lizatekeen Jainkoaz gonharatzea, herriak erabili ohi duen eran, baina orduan ere izango genduen zerbait. Horrez gainera, ba dirudi, Gaztañagak latina ikasten ziharduaren artean ez ziotela Supermanen ipuinak irakurtzen utzi, bestela jakin zezekeen “Superman” ez dela hutsezina, eta are gehiago, zekikeen jakin ere, “Supermanek” ere ba duela bere “kriptonita”.

—“Arriurdinek” bere 99garren “Oarrean” bederatzi euskal izenen berri ematen digu. Lagun dizaiogun guk ere apurtxo bat zerrenda hori luzatzen. Hona hemen bada hiru izen Donostiako Elizan nahiz Juzgaduaren onartuak, hots, Oier, Aner eta Mikelki.

—Aranzadi-Salegi senar-emazteak Asier izena jarri diote haien lehen haurrari. Zorionak.

—Asier izena dela eta nere iloba bati “Hasier” izendatzeko esan nuelako, barra egin zidaten. Behar bada barragarria izango da bai, historiak arrazioa emango digula sinetsirik bagaude ere. “Asier” izan behar badu, zergatik ez “Xavier”, “Eneco”, “Miqueldi” etab? Dena dela, ez gaitzen huskeria hauetan gerra.

—Euskal izenak direla eta, irakurgarria dugu Ricardo Ciervide-ren “El Romance Navarro Antiguo” delako artikulua, “Fontes Linguae Vasconum” izeneko sortan argitaratua.

—“El Diario Vasco” egunerokoak %3 idatzi ohi du nazio politikari buruz, %17 ordea deporteei buruz.

—Lehenagoko batetan irakur ahal izan genduen funeraria delako batetan: “Cerrado los sábados por la tarde”. Hildakoei ere berrogeitalau orduko astea ote?

—Eliza batetako atarian ordea: “Prohibido entrar en «short» o cualquier otra prenda inmoral”. Beraz... “short”?

—“Seguridad Social” delakoak urtean mila miloi peseta biltzen omen ditu subnormal edo moko-loentzat. Gure moko-loentz... edo-ta, gure aberas moko-loak...

—Errerako jaiak direla eta, inongo erdal aldizkari batetan irakurriko ez dugun propaganda era berezi bat irakurri berri dugu hots, “Utsune au ordainduta dago, naiz eta bere jabeak izena argitaratu nai ez izan”. Hona hemen Luis Haranburu Altunaren “Euskal Mitologia” sortarako gai aukerakoa. Amañño

errezil

Beste herrietan ere, emakumezkoek gure herrian hainbat arazo eta gorabehera izango dute noski; baina beste herrietan gertatzen ez

den gauza batekin konturatu naiz, alegia, gure herrian neska gutxi batzuk besterik ez direla bizi.

Honekin ez dut gizonetzkoen problema baztertu nahi, emakumezkoen prolema handiago dela azaldu baizik.

Herriko neskek, herrian bizi ez badira, zergaitik orduan kanpora irtetze hau? Bi hitzetan erantzuteko moduko galdera ez dela uste dut.

Neskatoa, zortzi, hamar urte arte mutikoetatik ez da asko bereizten: etxean, jolasean, eskolan (eskola kontu honek sakon xamar ikustea merezi ba du ere, beste batean hartuko dut). Gaur hala ere, lehen baiño gehiago doaz Azpeitia-kolegioetara t. a. herriko eskolak irakasten duten baino zerbait gehixeago ikasi nahiaz.

Hamasei, hamazazpi urte arte kolegioan edo bestela etxean. Orain arte ezer asko esnatu denik ezin esanen dugu. Behin urte hauetara heltzen denean, irabazirako sasoiak etorri zaiola eta hor bidaliko dira gure neskek, taberna batera, edo hotelera, edo familia baten umeak zaintzera edo beste zenbait neska-me tokietara.

Tailer batera lanera joan direnak gutxi besterik ez ditut ezagutzen. Karrera bat edo beste zerbait estudiatzera joan denik ez dut ezagutzen. Ofizio bat ikasi duenik ere ez.

Urte mordo bat neska-metzan egin eta gero ezkondu. Josten, sukaldan eta beste zertxobait ba daki eta ez du deusen kuidadorik. Etxekoandre bat egiten da: gizonari jana eta jantziak preparatu, umeak hazi, etxea xukundu.

Gutxiago edo gehiago, neska baten bizitza hauxe da. Eta askotxok hortarokoxe dela emakumea esanen didazute...!

Bestalde, sarritan entzun ohi dut gizonetzko eta emakumezkoen berdintasuna predikatzen. Predikatzea oso gauza erraza izan da noski! (barkatu apaizok). Gizonetzko eta emakumezkoen berdintasuna predikatzen badugu, zergaitik horrenbeste ezberdintasun emakumezkoekin egin? Emakumezkoa gizonaren mirabe neskame, besterik ez al da ala?

Galdera hauek, emakumeaz bazkaltzerakoan edo jai arratsaldean besterik gogoratzen ez garelako datozkit burura, ez bestela. Noiz arte ibil behar dugu emakumea horrenbeste zapaltzen?

Egoera honetara irixteko, gizonetzkoa al da errudun? Emakumezkoa? Bat gehixeago, bestea gutxiago, biak ote dira errudun?

—oOo—

San Antonio bezperan, orain urte batzuk alkate izan zen Manuel txoroi omenaldi bezala afari bat egin zioten. Bere larogeitaka urteekin bizkor dabilkigu geure gizona. Urte askotara heldu delako edo ez dakit zergaitik egin zaien omenaldia, ez baitut jakin zergaitia.

—oOo—

San Antonio egunez, herriko jai bereizi bezala zerbait antolatu zen. San Antonioren elizatzokan Meza. Ondoren Lizarralde Joan José, Manuel eta Ibarzabalgo Eujenio harri jasotzen. Arratsaldetik orkestina erromeri giroan. Eguraldia etzen festa alaitzeko modukoa. Igandez ere orkestina.

Jose Marik

zaldibi

Goiherri bailaran eginen den, bigarren gadekizuna dela eta Zaldibi herrian ere sortuko zen nahiko kezka. Izan ere galdekizun hau ez bait zaie eginen Zaldibitar guztiei. Batek edo bestek berehala esan dezake. «Neri bai eta horri zergatik ez?»

Ba da zenbait puntu piska bat argitzea komeni dana. Herri barruko jendea sail ezberdin batzutan banatu da: nekazari, langille, komertzianta eta abar.

Sail bakoitzeko honenbesteko bati egin behar zaio galdekizuna, izan ere denek egiten hasiz gero oso luze eta nekoso izanen bait litzake. Beraz, «Cerebro electrónico» horietako bati datoak eman, eta sorteo baten bidez aukeratu dela galdekizun hau nori egin. Gainera erantzulearen izenik ez da ezertarako ere azalduko, galdekizuna egin ondoren zenbaki batzuen bidez zuzenduko da guztia.

Jasotzen diren datoak emanen dute gure egoeraren berri.

Oso inportantea da galdera guztiei ahal den zuzenenik erantzutea, ahalik eta xehetasun haundienaz herriko berri jakin dezagun.

Zaldibitarrek ondo erantzunen dutela uste dugu.

Elorri

elduayen

Uztailaren 4-ean gure auzoerri Ibarren ongi irabazitako omenaldi bat eskeini zitzaien gure erritar Mikel Soroa pelotari trebeari.

Jakiña, erritar asko gifiñan antxe. Nola ez? Ez daukagu Elduayenen salgai gure Soroa.

Bere ikasle izandako iru eta bere iloba: Lazkano eta Zabala alde batetik eta Gibelalde eta Soroa gaztea bestetik, pelota-saio bikaina ikusi al izan genduan beintzat. Eskuetako otzik ez zan an izan.

Bazkari garaian anaitasunik es-tuena ikusi zan. Erramun Garmendia Jaunak, leendakari danez, guztion izenean agurtu zuan eta guztion izenean baita eskuerrakutsi eder bat eskeini ere. Dana oso-oso ondo, ia eziñ obeki atera zan. Zorionak antolatzaileei, ez ziran nor-nai izan-da.

Eta gure Soroa jatorrari gure txalorik sutsuenak bijozkio.

Elduayen nekazari erria izan eta naiko lan daukagu aurtengo giroaldi txoro auekin. Izan ere, egun onik esateko ez digu egiten. Batere segurantzirik gabe gabilta lanean.

Errian degun zaar agurgarri bati entzuten nionez, 1919garren urtean orrelako zerbait izan omen zan. Ondo gogoan dauka berak. Amaika alditan entzun izan diot urte artan euri gabeko lau egun bakarrik izan zituztela Uztail osoan eta Abuztuan, berriz, bat bakarra ere ez. Eta, jakiña, belarrondurik gabeko negu luzea izan zutela.

TALOJALE

ikaztegieta

AU DEK AU

Lana aurtengo udaberri eta udak dakarkiguna! Udaberri ta uda kaxkarrak aurtengook ez da besterik entzuten izan ere, Giroaldi kaxkarragorik ez da errax izaten. Baseritarrak ao batetik beste jardunik ez dabilkite. Eta ez da gutxiagorako noski.

Aste osoak joan eta etorri eta egoaldi berdintsua beti. Au dek lana au! Gure agure eta amandreak ez dutela orlakorik sekula ezagutu diote. Belarra exkak, artoak jorratu gabe, keriza, marrubi eta aran maxkalak... dana eguzkirik ezaren ondorena.

Ta jakiña, nai ta naiez dana gora ta gora joan bear. ITXAROPEN BAT BAKARRA

Degu egoera larri ontan. Donostiako Aurrezki Kutxa Erritarrak iragarri berri duan zozketa. Abuztuaren bostean izango omen da zozketa ori eta bi milloitzar aundi zozketatzen dituzte. Badek zerbait, alajaiñetan. Orrentxen itxaropenian bizi gaituk...

Donostiako Erri Aurrezki Kutxa ontan ikaztegiatar askotxok degu zerbait sarturik eta ez al da orratik gutaz aaztuko baldinbaitere gero!

Zai gaude beñik bein... eta itxaropenez beterik. Zeozer bear ere badegu ta... ERRIKO FESTAK

Gerturatzen ari zaizkigu. Abuztuaren amarrean izan oi ditugu, San Loentzotan.

Antolatzaileek ez dira noski lotan egongo. Gu ere ez.

Urtero jendea poliki asko ibilli oi da. Erritar kanpotartuak ugari azaldu oi dira. Auzoerrietakuak, berriz, zer esanik ez.

Beraz, bidezko da, euskal kutsudun jai ederrak antolatzea. Eule

ixurtza

ELEJABARRIETA-SATUR

Altzola etxean il da Elejabarrieta-Satur, larogeigarren urtean. Goian Bego.

Beti izan da euskaldun jatorra eta kristiñau zintzoa.

Bere gazte denboran ezpatadantzari ona izan zan. Gero, erriko ezpatadantzari taldeei erakusiten eutsien: maixu ona izan zan urte askotan.

1920 garren urtearen inguruetan alkate izan zan Ixurtzan.

Mesede egin eban, al izan eban bestean. Bide ona irakasten jakin eban danei.

Durangoako San Frantziskoko komentuan Ama-Abadesie da bere alaba Maritxu Elejabarrieta Alzolatarra.

Elizkizun aundie egin jakon. Zortzi abadek emon ebien entieruko Meza. Jente asko egon zan: eliza guztia beteta; baita elizpien be jende asko.

Ixurtzako abestaldean izan zan koruan. Organu jotzaille Don Jose Antonio parroko jauna, eta Alejandro Bilbatua zuzendari.

Garbiñe

mondragoe

Igaro dira gure herriko San Juan jaiak, eta bati baino gehiagori entzun diot aspaldi ospatu ditugun jai-rik ederrenak izan ditugula, eta euskal-giroki jaiak gainera. Eta jendetza aldetik berriz, tabernariak hala diote eta hortan tabernariak dituzte neurtzaillerik onenak: urtetan ez omen dute San Juanetan hainbeste jende ikusi. Aste eguna zalarik gainera, batez ere Bizkai aldetik, TANBORRADA ikusten ere jende asko etorri omen zan. Mondragoeko TANBORRADA fama hartzen hasia da noski, eta Donostiarrak ez ditezela horregaitik kezkatu jar.

Nere idazki hau herriko kronika bat besterik ez dalarik, ezina zait xehetasun guziki jasotzea, baina nere eta gehienek iritziz jaialdirik interesgarrienak HAURREN EGUNA eta KANTA BERRI Sariketaren azken saioa izan ziren. HAURREN EGUNA

Eguraldiz jaietan izan genduen egunik eguzkitsuena eta jaialdiz ere ederrena. Haurrak ditugu Euskal Herriko etorkizunean gure itxaropena, eta Mondragoen egun hortan bildu ziren haurrak guztiontzat ziztada bat bezela izan ziren, eta ez dira harritzekoak goizetik eta jaialdiaren hasiera bezela egin zuten desfileen jaso zituzten txaloak jasotzea. Herri askotako haurrak bildu ziren eta desfilitu, baina egia esan gehien poztu gintuena Alsasuako haur taldea izan zen Nafarroako ikurrinaren atzetik desfilitzen. Nafarroako euskal-girotzearen agerbidea? Hala izan bedi. Eta ez ditagun ahaztu Mondragoeko Ikastoletako haurrak. Hauek ere des-

filean ziren eta ia asko dira. Haur hoietan dauzka begiak jarrita Mondragoeko herriak, herri euskaldun jarrai dezan. Ikastola hauek batez ere herriaren diruaz irauten dute, eta lerro hauen bidez nik eta Mondragoeko herriak dei egiten dizue laguntza hortarako Ikastola Bazkide eginaz. Eman zuen izenak eta danok batu gaitzen euskalduntasunean, eta Mondragoek herri euskaldun jarraituko du.

KANTA BERRI

Guziok dakizutenez KANTA BERRI Sariketa izan da, Eratzailleen asmoz behintzat, gure Euskal musika zaharra gaurkotatuz jantzitza agerazteko egin dan saiaketa bat, Sariketa baten bidez. Lortu al da Eratzailleek nahi izan dutena? Hori geroak esango digu. Gaurkoz esan dezakeguna da, gure Uriburuak edo Kapitalkak, Donostia, Iruiñe eta Gasteiz (Bilbon ez zuten saioa izaterik lortu) ez dutela behar dan bezela erantzun, eta Erakundeak 250.000,00 pezetetako defizita izan dula. Gure Uriburuetako jendea ez bedi haserretu, baina KANTA BERRI bezelako Sariketa batek, nahiz eta Eratzailleak herri batekoak izan eta ez Uriburuetako jendea, izan duten baino baino erantzun hobea merezi duelakoan ga-goz. Egunero hitz egiten dugu zentralismoaren aurka. Geu ez ote gara zentralistatik handienak guere Herrian? Bergeran izan zan saioan berriz eta batez ere Mondragoeko jendeak ondo baino hobeto erantzun zuen, jende aso eta asko sarrerarik gabe gelditzeraino. Lehen saria «GURIA» abestiak izan zuen, baina Mondragoen abestu ziren hamabi abestik, guziak izan zitzaizkigu atsegingarri. Eta abeslariak zer esanik ere ez, eta baita orkestina eta abeslarien zuzendaria ere. Sariketa honen Eratzailleak, «DANOK» Euskal-jakintza taldea eta Loiolako Herri Irratia Hauzo Aurrezki Kutxa eta Mondragoeko Udaletxearen babesean, egin behar izan duten lana izugarria izan da, eta Euskal Herri osoaren txaloak merezi dituzte. Jarraitzaillerik izango ote dute?

Eta EZ DOK AMAIRU-koen BAGA... BIGA... HIGA... ikuskizuna? Entzutea bagenduen ikuskizun merizigarria zela, eta halaxe da izan ere, bai mamiz eta bai EZ DOK AMAIRUkoen antzesketa aldetik ere. Gaur egun Euskal Herrian eta bai Euskal Herriatik kanpo ere aurkeztu liteken ikuskizun merizigarriena adegia. Ikuskizun hau bi mila pertsona inguruk ikusi zuten eta bai txalo ugari jaso ere. Batek edo bestek kritika edo irizketa eman du ikuskizun horren guztiz aldeoa ez dana. Bakoitzak ditu bere irizpideak, baina ez dut uste jaramon egiterik merezi dutenik.

Asubeko

MITXELENA

BITXITEGIA - ERLOJUTEGIA

Euskaldunak eskatu salneurriak (deskuentoa)

Avda. de Francia, 1

— I R U N —

ERLOJU TA BITXITEGIA

Eduardo Chopeitia

Vergara, 11-Urrut. 417751-Etxekoa: 422700 - DONOSTIA

GURELESA

Gipuzkoa'ko ta Nafarroa'ko esne onenakin gertatutako osnekiak:

- Esne Pasturizatua
- Esne solia (esterilizatua)
- Esne autza
- Esne-gaia
- Gurina
- Yogur
- Batiñak

Igara auzoa - Apart. 215 - Urrut. 20000 (lau asti) — DONOSTIA

ataun

Il onen 27an, eguraldi ederrean, gazteriaren eguna ospatu genduen emen, Ataungo "San Gregorio" auzune ontan.

Goizeko 8 1/2 etan jaia asi genduen eta gaueko 10 1/2 etan amaitu.

Lehenengoz, "erri-meza" dalazkoa bertako eliza polittean. Apaiz-nagusi Imanol jaunak eman zuan, eta laguntalde aundiak entzun eta laguntza egin. Ba ziran an dantzari bi (bertakoa bat; Ordiziakoa, bestea), jautz eta igituraz Jauna ospatzen ari ziranak. Gaiñera, bertolari bi. Beste gazte batzuek beriz eskariak egin eta irakurgaiak adiera zizkiguten. Auzoko txistulari gaztetxo bik, beren doinu ederrren bidez, mezari arte-kutsu atsegingarria eman zioten.

Gizabidearen zuzentasunaz batez ere, guztiok jabetu gaitzen eraendua zan elizkizun au. Gai ortaz ordeza guetako askok ez daduzkagu buruzpide oso argiak. Or bear genduke zer bait sakondu eta ez azaleriarik onartu.

Eguerdian futbola genduan auzoko mutilen artekoa bera: ikusgarria benetan. Ondoren kalebira-ibilaldia, Sakabi eta Egañazpiren doinu neurtua eta lagundua. Berrehala auzuneko "Pelotazale-elkar-tea"-n gazteen bazkaria.

Arratsaldeko 6 1/2 tan, gazte-txoan arteko pilota-jokua eta gero gazte larrina: ikustekoak egiazki. Azkenik, dantzaldi batzuk, Sakabik eta Egañazpik soinu egoki lagunduz.

P. Trikuarrieta

azkoitia

BAZKUNOK

Beste urtetan bezala, gure bazkunak ari zaizkigu antolatzen herriko erregina aukeratzeko egiten den jaialdia.

Igarotako urteetan zenbait istilu ibili ondoren, oraingo honetan hobeto eta zuzenago antolatua izango dela uste dugu.

Norta-nai-ere, herriko festari buruz, jai-aldi onetan bakarrik gelditzea bazkun egitekoa, motzegia dela iruditzen zaigu. Gure iritziz, bazkune hauen gain gelditu behar luke herriko festen ontolaketa guzia, izan ere, hauek bait-dirade herri soilaren ezaugarri jatorrak.

MENDIZALEAK

Gogor eta kementsu azaldu zaizkigu bazkune hontako gazteak, igaro ditugun Pedro deunaren egunetan.

Erronkariko ibarrean ibili zaigu talde bat, han biltzen bai ziren, Euskal-Herriaren hego-aldeko bazkune guziak.

Beste talde batek euren babespean zenbait gaztetxo bildurik, Izarrit mendian igaro ditu hiru egun.

Pozgarria izango litzake sarriago egitea horrelako zenbait irteera gaztetxo hauekin, baina, entzun deguez ezina gertatzen da, zeren alegia, ikastar bitarte guziko igandeetan, lotuak arkitzen bai-dira euren meza eta ikasletoetako zenbait ohiutekin. Horrela, oporketa bitartea bakarrik gelditzen zaiote, beren gogoko dituzten kirol ta jolasak egin ahal izateko.

IKASTOLAKO BERRIAK

Ekainaren 25ean ta euren ikastaroari bukaera emanaz, gure herriko ikastolako haurrak, jai-aldi bat eskeini digute "Olimpia" antzokian.

Jendeak ongi erantzun zuan eta bertan ikusi ahal-izan zuten, anderefoak egiten ari diren lana euren babesean biltzen dituzten haurtxoeikin.

Bukatzeko, berriro gogoratzen degu, datorren ikastaroan euren haurrak ikastolara bidaldetxo asmotan dauden gurasoak, lehen bai-lehen eman ditzatela izen deiturak bai anderefo edo batzordeko norbaiti.

«Kakute»

bergara

Hainbestetan aipatutako J.A. Letamendiaren hitzaldia eduki genduen; "Hizkuntza eta herria" gaiaz,

mintzatu zen. Ez genduan joaterik izan baina dioskuenez, oso onuragarria izan zen.

150 bat entzule agertu ziren. Hasiera ona ba, euskal kulturaren aldeko elkartearena.

—Bizkaiko zaindaria, Bilbon holakorik agertzea galerazi zuelako, "Kanta Berri" sarietaren sailoetarikoa bat, Bergarako "Irala" delako zinetokian izan genduen. Asteguna izan arren, jende ugari etorri zen, inguruko herrietatik batez ere.

Musikaz, tutik entenditzen ez dugularik, letren esanahiez, zera esango genduke, Gehienak (denak ez), arinak iruditu zitzaizkigula, erderazko ezagunen tankerakoak, konformistak, burges pentsamoldearen seme.

Abeslarietatik asko, euskeraz, moda delako kantatzen dutenak, abestiez aparte, ez zen erreza gehienne ahotatik euskerarik entzutea. Erderaz abestuta baino txalo gehiago jasotzen duten bitartean, bakarrik euskeraz abestuko dutenak.

Huts larri guzti hauek kontuan harturik ere, positiboa deritzagu sariaketa honi, baina beste urte baterako, zer bait egia eta herrikoia nahi genduke. Kantu aukeratzailaetan dago, ene ustez, gorabehera haundia.

—"Etor" editorialak, argitara emana du, uberoa apaiz jator den Xabier Azurmendiren "Izatearen Malura" izeneko poema liburua. Liburu bikain bat eskura nahi bazendu, jo gure herriko "Idatzi" liburu saltokira.

Martín

mundaka

SAN PEDRO EGUNA

Uritxu nasai eta txukun onetan zer ikusizko jaituak ospatu dira 27, 28 eta 29 an, San Pedro, erri onetako zaindarien eguna dala ta.

Buru-aundi eta erraldoiak. Gazte-zaar bazkuneko txistulari txikiaren kale jira alaiak. Ezpatadantzari, Gorulari eta zelan ez, Sorgintu barrigileak.

Auxe bai benetan polita, San Pedro eguneko jolas eta dantza atsegingarriak, udal aurreko enparantza edo plazan egin ziranak.

Burruka azke edo lucha libre eta pelota jokoak; Bermeoko Txori eta lagunari Gernikarrak emon deusien ordagoak.

Mundakarrak arrotasun andi bari jai eta jolas atsegingarriak antolatu ditue.

Igarten da maixu onak dirana dantzari txikitxuen irakasleak.

Dantzetan eta kantuetan be ederto egon ziran neska-mutikotxu areik.

Gazteriaren dantzetarako be Galdakanoko txapelgorriaren eresbatzak joalak egin zituen eliza ondoko enparantza ederrean.

Bermeotar eta bai albo auzoetako neska mutilak be Mundakara-tuta ibilli ziran jai onen usaiñean etorrira.

UR ERTZETIK

Txopuetako toki ikusgarrian, Mundakako arrantzaleak berbalari ibilli ziran itsasora begira bokarta gora, atuna beera, tximiñoia laster etorriko da esaten. Bai. Baiña, orain atsedean aldia amaitu dan legez, itsasora be joan egin biar da eguneko alogera irabazten arrain asko koxuta.

EZKONTZA

Zorion Egileor, Euzko abeslari ospatsua be, uztaillaren iruan, entzun dot, ezkontuten dala neskato lirain bategaz. Biori opa deusuet urte luzeetako bizitza eta zoriona.

Urkidi

bermeo

EUSKAL JAIA

Orfeon Bermeano deritxon musika taldeak antolatuta, jaitxu polit bat izan genduan Bermeoko Batzoki zaarrean. (Gaur Cine Ercilla). Estitxu: Josu Zabalondo: Joseba

Zarraga: Argi-Barri taldea: Patxo eta Zorion Egileor ziran bertoko abeslariak. Ostetza ederra batu zan bertan, eta bai txalo mordoak be irabazi. Batez ere Egileorrek, Etxeita. Mundakar gizon ospatsuaren olerkitxu baten izkiaz, la urren, Zorion, gure aldeko izkiakaz beteten dituzun kanta barriak.

GAXUEN EGUNA

Leengo batean, Bermeoko gaixo etxean, jaitxu eder bat eratu dabe, eta bai zerukusizko kirolak be jokatatu. Pelotak: Ariñ Ariñka: Bolak: Ukabilketa eta abar. Illuntzean, emeko ikas mutilak antolatuta ebien dantza alditxu alai bat. Pozik egon ziran geixo, osagille, geiso-zain eta minduta dagozien senideak, alper eguraldi euritsua izan. la Azpiri, osagille maitekorra, egiten dozun geiango datorren urtean.

ERIOITZA

Andres Arruabarrena, ontzi andietako agintaria, luzeruan oerutata egon ondoren, bizien geixo mardikatuagaz, il zan. Bere illeta eta illobiratzean ostetza ugaria joan zan. Merezi be bai eben gizon ona zan ta. Goian Bego.

EZKONTZA

Kepa Telletxea, Bilbao Diru Kutxako langille trebea ezkontu da Mañuas auzotegiko neskaketa polita dan Edurne Erauskinagaz. Karmengo baseliza politean izan zan ezkontza onespennak. Zorionak biori.

ITSASTARREN ZAINDARIA

27, 28 eta 29 an ospatu ziran arrantzale anaidiak eratutako jai alaiak euron zaindari dan Kepa Deunaren omenez. Txistulari txikiaren ariñ-arinkak kalerik kale. Deun Ke-

paren irudiaren ibil deuna antxiñetako kale zaarretatik. Meza nagusia: Pelota jokoak. Ukabilketa: Dantzetak gauerditarate eta abar. Gero abestu Deun Kepari:

San Pedro zeruetako,

giltzaren jaubea,

Zeurea txalupea,

neurea sare.

Gora, gora doa

San Pedrotxoa;

a baño gorago doa

gure Jaungoikoa.

Yagi, zaitez, gizonak,

sareatarako,

astean lau marai

zeuei emoteko.

KAI LUZEA GEITU

150 neurkiñegaz luzatuko dabe gure kai luze edo ronpeolas laur-lauriariak esan dabenez. Ikusiko dogu. Eta Lamirango beste kai zatia noz luzetuko dabe? Ori bai izango litzake benetako nasa edo portua arrantzarako.

KRESELETATIK

Gure itsas baztarretan, asi da uts emoten bokarta. Irabaziak betiko antzera, batzuk ondo beste batzuk gitiago. Iñoz be ez nago «konfome». Betiko lelua. la datorren urtean bardinduten diran irabaziak.

Afrika aldetik arrantzetan ibilli diran itsas ontziak etxeratu dira egalabur arrañia, gitiixu danean. Ongi etorri osasunagaz.

URKIDI

ZERUKO ARGIA

SALTZEN DA:

ELGOIBAR

M. Gorostiza

EIBAR

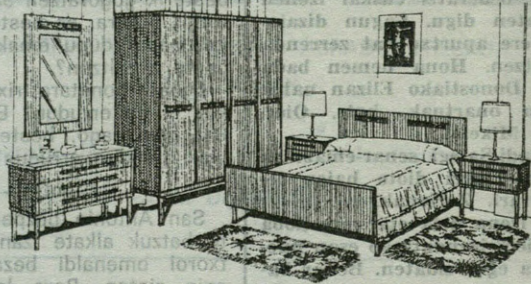
Angera
Markina
Irlondo
Eguren
Gisaola
Berela
Alday
Aranburu
Estanko, 11
Isasi
Simon
Aman
Uraui
Urizar
Siglo XX

Erria opela dagola?

FAGOR'ek
oztuko du berela

Egundoko

«LO-GELA
SALMENTA»

-ERREDIZAK-

- Probintziko guztientzat prezio bereziak.
- Erri guztietara montaketa eta eramateak UTSEAN.
- Joan-etorriak - Donostira bi pertsonentzat ordain duak.
- ILLEROKO ZOZKETA bereziak, sari bikain eta erregaluak.
- SALDU-ONDORENGO serbitzua garantizatzen dugu.

EPEETAN SARI BERDINAK ETA BEHERAPENAKI

- Etorri, eta ZOZKETA AUNDIRAKO txartel bat UTSEAN ARTU. Erostea ez da beharrezkoa!

AMUEBLADORA COMERCIAL HISPANIA

DONOSTIA, Moraza, 3 eta 14

IRUN'EN, San Marcial, 12

DONOSTIAN, NAZIO ARTEKO XIX ZINE- MA JAIALDIA

«Zinema komertziala» deritzana ikusi dugu batipat gure jaialdian. Halarik ere, zine erakusgarri edo informatibaren sailean, Bergman, Losey, Visconti eta Truffaut-en pelikula interesgarriak ikusi dugu. Dena den eta oro har, zein gehiagoka honetara aurkeztu diren pelikulak txarrak izan dira. Ohi bezala, pelikula onenak Berlin, Cannes eta Venezia doaz. Zer eginen da! Beste gauza bat ba da hemen: euskal pelikularik noiz emanen ote zaigu...?

neobriO onispr K. CLAUDE JADE, artista frantsesa

CARACASTIK

EUSKAL GIROA

Uri hontan izan ditugu euskal giroa eta euskera giroa bereziki, zabaltzeko zenbait ekite agerkiak, azkeneko sei illabete hauetan.

Abenduan ospatu genduan Eusko Etxean euskeraren eguna eta jai bera berospatu zan Eguberrietan, horrela bazkide gehiagok parte ar zezaten. Ikastolako aurrak, Arozeta'ar Andoni jauna eta beste laguntzaileak oso txalotuak izan ziran beren lanarengatik.

ANDIMA IBINAGABEITIA
SARIA

Euskera Lagunen Elkartek (E.L.E.-k) antolatutak, bi jai eder euki ditugu euskaltzaleon pozgarri eta euskeraren onerako. Bata joan dan urriaren 30-an ospatu zan, Sariaren lehenengo zabalketa oinarri zuelarik. Lehenengo urtez, ba, Andima Ibinagabeitia Saria banatua izan zan. Epai-mahaia aukeratutako lana Botanikari buruz egiña zan eta Tudelan bizi dan Aita Guillermo Larrañaga-k egiña zan. Berak artu zituan U.S.A.ko milla dolar, sariaren ordainez. Aipatzekoa da Euskaltzaindiak banaketa honetarako eman zuan laguntza, hain zuzen, Abenduaren 30ean Iruñen egin zuan batzarrean eskuratu bait zitzaion Saria irabazleari. Eskertzekoa da Euskaltzaindiko Idazkari dan San Martin jauna, aurreratu zituan lanagatik. Lehen aipatu dugun epai-mahaia Caracas-ko euskaltzale diran Arozeta Andoni, Otamendi Aita Joxe Mari, Urkizu apaiza, Alberdi Nere eta Letamendi Patxi osatu zuten, beren lan egoki beteaz.

Aurtengo Sariari ere zabalketa ireki zaio, irakurri dugunez eta euskal idazle ta jakintsuek ba dakite beren lanak, Eskoletako Textoei buruz, ondo sarituak izan ditezkelan Caracas-en sortu dan leiaketa honen bitartez. Uste osoa dugu Euskal Herrian buru belarri lan hoietan ari diran euskaltzaleak beren lanak bialiko dituztela zuzen eta garaiz.

E.L.E.-kin jarraituaz, esan behar dugu maiatzeko 20-an, antolamendu honek ospatu zuala bere urteroko Batzar Nagusi Orokorra eta Eusko

Etxeko aretoetan izan zala, hortarako zuzendari dan Leizaola Xabier jaunak bere baimena eskergarria azkar eta gogoz eman zuelarik.

Batzar honetan urteko gora-beherak aztertu ziran eta elburuak agintzen dutenez aurrera gogo osoz jarraitzeko asmoak artu ziran. Elkarreko zuzendaritza berritu egin zan eta Lehendakari, Urresti Jon jauna izendatua izan zan; diru-zain Badiola Lor udes anderea eta mahaiko, Uzkarraga Maite anderea. Itxaro dugu zuzendaritza berrituak su gogorra emango diola Elkarteari.

Berpizkunde jaietan aipagarri dira euskeraren giroari eusteko, Ikastolako aurrak azaldu zituen dantza, abesti ta edesti lanak, danoren pozgarri eta euskal gogoaren autisgarri, hain urruti bizi gerantzat.

Agur gaurkoz, Z.A.-ren irakurle guztiei eta laster berri gehiago igarriko dizkitzuegula itxaro dugu, Venezuela hontatik.

Uzartza

ETXABE'REN
Mueble - Etxeen

Fuero'en Enparantza

Urrutizkifak: 84 10 78
84 11 21

ZARAUZ

BERTSOLARIEN ESPERIENTZI BE- RRIA: Donostiako Irratian (SER), Uz- tailak 24, arratsal- deko 3etan

Bertsolariak dirala-ta, jaialdi anitz prestatu izan da eta ikusi eta entzun izan dugu. Bertsolaletasuna ez da oraindik itzaldi Euskal Herrian eta ez da festarik bertsolarien abotsa entzun dadin gabe igarotzen denik, esan genezake.

Hauk honela, ordea, jaialdiak beti berdintu eratuak izaten ziren eta baldintza zenbait zeramakiten, exito izango baziran.

Lehenengo baldintza, jakina, bertsolariak etorrian izatea. Gero, ordea, baita, jendea izan zedila, bertsolarien inguruan bil zedila, txalotu zitzala, berotuko baziran eta jaialdiak dirualdetik irteerarik izango bazuen.

Irratiak gaialdi hauetan joka duen papera orain artean laguntzailearena izan da, zabaltzailearena. Jaialdi antolatzen lagunduko zuen, bere berri emango eta, beharbada, jaialdiari mikrofonoa luzatuko zion eta jaialdia zuzenean edo direktoan eskainiko zuen.

Gure lerro hauen izenburuak dioten bezala, ordea, oraingoan esperientzi berri baten asmoak dira. Hain zuzen Irratiak dituen medio berebereak bertsolaritzaren menean jarriko dira, beraietaz baliu dadin.

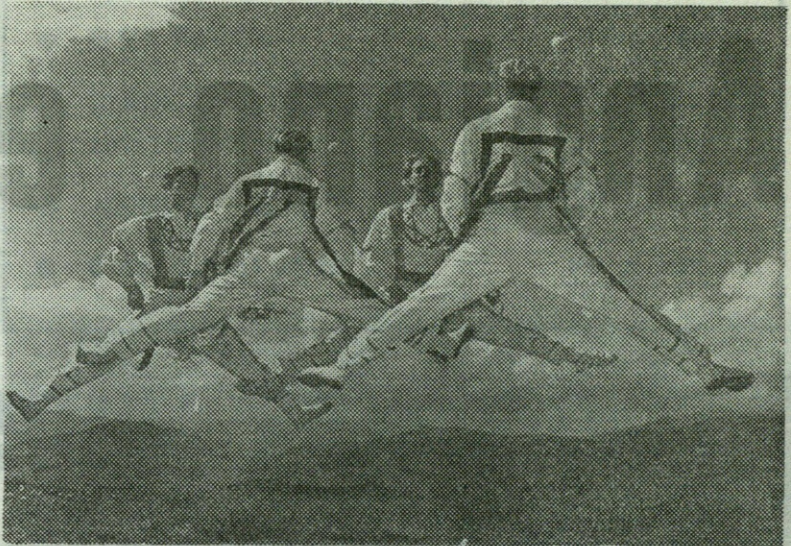
Hil honen 24 ean, arratsaldeko hiruetan, DONOSTIA IRRATIARI, Aurrezki Kutxa Muzizipalaren babesarekin, «BERTSOLARIEN LEHEN IRRATI AGERRALDIA» eskainiko du. Bertan sei bertsolarik, binaka jarritan, parte hartuko dute. Gorrotxategi eta Egileorrek Bergararik; Narbaiza eta Agirrek Getariatik; Arozamena eta Etxeberriak Donostiatik. Gaiak Donostiatik jarriko zaizkie. Eta Irratiak ematen dien bidez, mila eta bat harremanetan jarri ahal izango dira bertsolariak nahiz, esan bezala, hauak, gorpuzte, elkarrengandik urruti izan. Honela, esate baterako, Bergararik bertsolari batek jarritako puntuari Donostiako edo Getariakoren batek erantzun lezaioke, eta alderantziz.

Honetaz gainera, eragozpen bat ere ba du bertsolarientzat esperientzi honek: bista aurrean izan ohi duten jendea faltako zaiela. Horregatik, arrisku bat: ez berotzekoa. Baina arrisku eta eragozpen bada, ere, gure iritziz arrisku akuilatzaile da hau. Bertsolariak, izan ere, beste edozein jaialditan aina entzule —eta gehiago— izango du irrati bidez.

Hitz laburretan esan beharko bagendu: esperientzi berria eta interesgarria, esango genduke, DONOSTIA IRRATI hilaen 24 ean Aurrezki Kutxa Muzizipalaren babesean, zuzenean edo direktoan eskainiko duen bertsolarien agerraldia.

Bestalde, eta gure lerro hauen amaia emateko, txalogarria da Donostia Irratiak azkenaldi honetan ekin duen bidea. Herrietara irtetzea, euskerari sarrera ematea, Guipuzkoako giroa jasotzen saiatzea, txalogarria da benetan. Ez, ordea, txalogarria soilki, jarrai eta zabaldu eta sakondu beharrezko bidea baizik.

GOIZALDI HOLANDARA

Uztailaren 11'garrenerako Holandara Hoor'ko errira joana degu Donostiko Dantza-talde GOIZALDI. Amsterdandik 30 kilometrorra dago erri jator ori, eta urtero, Mundu Guziko Foklore-Jaialdia ospatu oi dute bertan.

Aurten ere 15 dantza-taldetik gora bilduko dira an, denak alkarren leian beren doaiak erakusten. Alemaniatic, Galesko Lurraldetik, Espainiatic, Irlandatic, Dinamarkatic, Sudafrikatik, Eskoziatik, Frantziatic eta Holandatic etorriak, an jokatuko dute bakoitzak bere aldetik, duten erakutsaldirik onenak eskeintzen.

—oOo—

Gure dantzariak, gainera, Holandako Dantzari-Taldean Elkarteari opari eder bat eskeini dio: ebanozko Txistu bat eta Iztuetaren liburu GIPUZKOAKO DANTZAK izenekoa.

Eskein onekin, gure dantzen sona alde aietan zabalduko da, ta uste degunez, Jaialdi orren ondoren gure dantzariak pozik itzuli ditezke gure errialdera.

Gure dantza jatorrak, barreia ditezela mundu zabalean zear.

Dantzari

«Xenpelar Saria»

Aurtengo «Xenpelar-Sariak» onela banatzea erabaki du ortarako Euskaltzaindiak aukeratua izan dan Epai-Maai edo Juraduak:

LEENENGO SARIA: 2.000 pezeta, Jose Aierberi, «MINBIZIA» deritzon bertso-sortagaitik.

BIGARRENA: 1.500 pezeta, Manuel Matxaini «EGINDAKO «AMETSA» deritzonagaitik.

IRUGARRENA: 1.000 pezeta, Mantxolari, «GOSEA NAGUSI» deritzonagaitik.

LAUGARRENA: 500 pezeta, Segundo Kalonjeri, «DONOSTIARI» deritzonagaitik.

AIPAMEN OOREGARRIA: Guillermo Albizu bertsojartzaile saiatuari, «XENPELAR IL DA EUN URTERA» deritzon bere 36 bertso dun sorta-ederragaitik.

Epai-Maaiak: Aita Onaindia.—Alfonso Irigoien.—Juan Garmendia («Zelota»).

Donostian, 1971 gko. Ekainaren 3ean.

MUTRIKUN, UZTAILAREN 25EAN

III-Garren MARGOLARI SARIKETA

Caja de Ahorros Provincial'aren

BABESEAN

«GOIZEKO IZARRA» Elkartek

ERATUTA

Mutrikuko Erri-etxearen
LAGUNTZAREKIN

oiñarriak

Sariketa au 1971go Uztailaren 25ean izango da ta OLEOAN bakar-bakarrik.

Nai duten margoale guztiak parte ar dezakete.

Erri-etxeko geletan goizeko 9etatik 10,30etara aurkeztu bearko dira izen-eman eta zapiak sellatzeko. Bertan, Mutrikuko gai bat margotu bearko dute.

Lan guztiak arratsaldeko 7etarako jasoak egon bearko dira.

Epai-maaiak Abuztua-ren 1ean emango dute auzia ta inguruko izparringi ta irrati bidez adieraziko da. Egunean, bertan, eguerdiko 12,30-etan sari banaketa izango da.

Auzia ezagutu bezala, irikiko da lan-erakusketa Abuztuaren 15'arte. Epai-maaiak auziak ez du aldaketarik izango.

Irabazten duan lanakin Erri-etxea geldituko da jabe.

SARIAK

1go 7.000,— pezeta ta urrezko medalla
2go 2.000,— pezeta ta zidarrezko medalla
3go 1.000,— pezeta ta brontzesko medalla

Baita «accesit» batzuk ere izango dira eta erritar margoale bikainenari sari berezi bat emango zaio.

OARRA

Lanak, arduradunak aurrez jasoko ez balu, erakusketa bukatuta, urren-go illabete barruan itzuliko dira.

GURE AMA LURRA

Angiano eta bere dantza zaar sutsuak

Angiano
(«Aida» Argazkia)

Aspaldi batean Angiano barrena igaro nintzan. Ango arrigarritzko ikuspegia amets gozo bat bezela gelditu zitzaidan. Geroago dantza zaarrek ikustearren erri eder ura berriz agurtzeko aitzakia izan nuan. Orexatik egunean joan etorria egiteko urruti bait dago, gaua Bernedon igaro genduen.

Egun sentiakin altxatu nintzan. Jose Antonio Gonzalez Salazar nere adiskidearekin abiatu nintzan. Zeruan ez zegoen lañorik. Bernedotik Kantabria mendia- ren lepora iristerakoan, ura atsegina eta zorion! Landare osasungarrien usai gozoa; alde batean Urbasa eta Aralar mendiek garbi agertzen zuten beren arpe- gia, beste aldean berriz Errioxake zelai aberatsa, ain zoragarria. Ura dana ez zan bereala aaztutzeko. Jatxi giñan zelaira. Ebro Euskal Erriko ibaien aita Logroñon igarota, Naxera aldeko bidea artu genduen. Zer esan aundiko iri ontan sartu gabe, Naxerilla Ibai ondotik Angianoruntz joan giñan. Errekan ur bizi-bizia gure on- doan zijoan eta zelaiak gero eta geiago estutzen. Au- rreratuaz, arkaizak ugaritzen asi ziran eta bidea es- tutzen. Bide ertze batetik, ia bertara iritxita, ikusi genduen leenengoz Angiano erri ederra.

Mendi aundiz ingurututa, mendi magalean bere abia egiñik du, ibaia azpian duela. Naxerilla izeneko ibai onek, beldurgarritzko bidea irikitzen du arritartean eta andik begiratuta, Angiano erriak sorgin etxea di- rudi. Kaleak aldapasu ditu, etxeak arrizkoak eta eliza galanta gaineke aldean. Bein ikusiz gero zaila aaz- tutzen.

Gu iritsi giñan egunean erriko jaiak ziran, Maria Madalenaren eguna, uztailaren ogeita bía. Goiz erdian kaleak isilik zeuden. Poliki-poliki erria esnatuz zijoan. Eliza aurreko enparantza txikian, dantzariak beren zu- rezko anka ordezkioak zuzentzen ari ziran. Eguzkia be- rotzen asita zan. Giza seme eta emakumeak igandeta- ko jantziz Meza Nagusitara zijoazten. Toki guztietatik jendea pillaka bitzen asi zan. Zortzi dantzari makila- anken gainean zeuden gona luez jantzita ta azpian pra- ka txuriek eta eskuetan tisekein. Dantzariekin batean zeuden gaiterua tanboliteruakin. Atera zuten Maria Ma- dalenaren iduri ederra eta aren aurrean dantzatu zu- ten «Entradilla» eta banaka enparantzako mailladiak jetxi zituzten. «Agudo» dantzarekin eliza ibillialdiari asiera eman zioten. Dantzariak, Maria Madalenaren aurretik irudiari begira atzeraka zijoazten krasketiñak joaz. Errian barrena ibilli aldi onek ordu bat iraun zuan. Erri osoak laguntzen zion Madalenaren irudiari. Elizan sartzerakoan irudiaren aurrean dantzatzen dira gure zortzi mutillak egurrezko anken gainetan.

Gauzarik arrigarriena eguerdian egin zuten, Angia- noko kalerik aldapsuenean. Kalearen goiko aldean agertu ziran dantzariak, gaiteruak soñua joaz banaka dantzatzen ari ziralta, itzulika al zuten azkarrena, zu- rezko anka gainean jeixten ziran. Itsututa zijoazten sua barrenean ba lute bezela. Oso lan zaila egin zuten. Aalegin gogorrenetakoa da. Beldurtzen dira ori ikus-

ten ari diran guztiak. Jeixtaldi ori egiten dutenek Irui- neko zezenen aurretik ibiltzen diran egitekoa baino as- koz aundiagoa betetzen dute.

Angianoko dantza oiek euskal kutsu aundia daukate, bai doiñuaren aldetik, baita dantza pausoen adetik ere. Ango arpegiak, giroa, deiñua eta dantzak ikusita Eus- kal Errian geundela zirudien, naiz euskararik geiago ez egin.

Joan dan urtean dantzarien zuzendariari ateratzen ez zioten utzi. Onek erriko aundikiak eta Maria Ma- dalena bersolarien modura agurtzen ditu. Nunbait al- katiearen izena gaizki utzi zuan eta orduz geroztik ateratzea galerazi diote. Dantzarien zuzendari onek «Katxiberrio» izena du. Araban oraindik Oienen eta Bernedon, «katxin» dantza egiten dute.

Nere ustez dantza eta oitura auk 9 eta 10 garren gizaldian eraman zituzten berekin arabar eta nafar euskaldunak Errioxara bizitzera joan ziranean, moruei lurrak kendu ondoren. Errioxako bazter askotan orain dala lau gizaldi arte, euskeraz egiten zan.

Dantza oiek ikusten ari nintzala eta egun zora- garri ura igarotzen, kezka bat sortu zitzaidan. Zerga- tik da dantza ori ain gogorra? Ez ote zan jentillen ga- raikoa? Ez ote zan ura gazteak gizartean sartzeko proba bat? Onen itxura du neretzat. Kristautasuna sartu zanean ba zuten lan ederrik, jentillen jaia eta ekintza arri, zer esan berri bat emateko. Egun ortan lizunkeria ugari ibilliko zan. Ez ote zioten orregatik Maria Madalena pekatari damutuaren izena eman eli- zari? eta ote da dantza bera, denborakin bere irudi aurrean egiten? Lanak izango ziran jentillen oiturak kristau oiturekin aldatzeko. Ez zan egun bateko lana. Agertzen dudun argi bide au nere ustea da bakarrik. Ez det ezer dogmatiko antzera erabaki nai.

Eguzkia, argi bizia, beroa, soinu alaia, dantza go- gorrak izan ziran gure jaiaren mamia. Orrelako eguna ezin da ain erraz aaztu eta euskal kulturaren indarrak pentsatzera beartu ninduan...

Angianon oraindik mendiak euskaraz mintzo dira. Merino Urrutia jakintsuak altxatu du ango euskal to- ponimia. Gaur oraindik uste baino geiago dago: Agen- zana, Bizkarain, Gutron, Ganzarran, Gaztelupe, Zarra.

Angiano utzita URBION aldera abiatu giñan. Binie- gra errietan barrena igarota, 1.900 metroko lepo ba- tetik «ORMAZA» mendira iritsi giñan eta euskal ize- neko lur ura pozik agurtu genduen.

Gure ustez, ERRIOXA EUSKAL ERRI da.

Ibaia Angiano Ondoan

Dantzariak Madalenaren ibilli aldian

Dantzariak Kalean bera

LATXAGA